

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

REGIONŲ KOMITETAS

80-OJI PLENARINĖ SESIJA 2009 M. BIRŽELIO 17–18 D.

REGIONŲ KOMITETO BALTOJI KNYGA DĖL DAUGIAPAKOPIO VALDYMO

(2009/C 211/01)

Norėdamas sužinoti valdžios institucijų, asociacijų ir suinteresuotųjų subjektų nuomonę, Regionų komitetas pradeda konsultacijas ir prašo teikti pasiūlymų, kaip būtų galima kuo geriau įgyvendinti daugiapakopį valdymą Europoje. Komentarai galima siųsti iki 2009 m. lapkričio 30 d. adresu:

Comité des régions de l'Union européenne
Cellule de prospective
Bureau VMA 0635
Rue Belliard/Belliardstraat 101
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

arba el. pašto adresu governance@cor.europa.eu

Regionų Komiteto nuomonė savo iniciatyva

Regionų komiteto baltoji knyga dėl daugiapakopio valdymo

Ši baltoji knyga atspindi norą siekti „Europos integracijos per partnerystę“ ir iškelia du pagrindinius strateginius tikslus: skatinti dalyvavimą Europos procese ir didinti Bendrijos veiklos efektyvumą. Mažėjantis piliečių domėjimasis Europos rinkimais, nors priklausymas Europos Sąjungai daugiausia vertinamas kaip privalumas sprendžiant globalizacijos problemas, verčia pertvarkyti ES politinę veiklą pagal daugiapakopio valdymo principus ir mechanizmus.

REGIONŲ KOMITETAS

- daugiapakopį valdymą apibrėžia kaip Sąjungos, valstybių narių ir vietos bei regionų valdžios institucijų suderintus ir partnerystėje pagrįstus veiksmus, kuriais siekiama kurti ir įgyvendinti įvairių sričių Europos Sąjungos politiką. Tai reiškia skirtingų valdžios lygių pasidalijimą atsakomybe ir rėmimąsi visais demokratinio teisėtumo šaltiniais bei skirtingų dalyvaujančių veikėjų atstovaujamumu,

- rekomenduoja, kad kiekvieną Bendrijos strateginę reformą lydėtų Europos Komisijos ir Regionų komiteto suderintas **teritorinis veiksmų planas**, kuriame būtų numatytas politinių mechanizmų, palengvinančių įgyvendinamos politikos perėmimą, įgyvendinimą ir vertinimą, ir decentralizuotos komunikacijos planas,
- rekomenduoja sukurti **tinkamų priemonių remti dalyvaujamajai demokratijai**, ypač vadovaujantis Lisabonos strategija, socialine darbotvarke, Geteborgo strategija, ir **vystyti tokius mechanizmus kaip „Agenda local 21“** – dalyvaujamuosius ir integruotus ilgalaikių strategijų kūrimo mechanizmus,
- rekomenduoja **stiprinti bendradarbiavimo patirtį** vertikalčiai (administraciniai teritoriniai vienetai – nacionalinė vyriausybė – Europos Sąjunga) ir horizontalčiai (administraciniai teritoriniai vienetai – pilietinė visuomenė), ypač socialinio dialogo srityje,
- ragina **Komisiją ir valstybes nares reformuoti atvirą koordinavimo metodą, kad jis taptų įtraukiesnis**, ir, bendradarbiaujant su vietos ir regionų valdžios institucijomis, nustatyti **dalyvaujamojo valdymo rodiklius bei teritorinius rodiklius**,
- rekomenduoja **susisteminti teritorinio poveikio analizę**, į politinių sprendimų rengimo procesą įtraukiant įvairius susijusius veikėjus, kad jie galėtų suvokti Bendrijos teisėkūros ir ne teisėkūros pasiūlymų padarinius jų teritorijų ekonomikai, socialiniams reikalams ir aplinkai,
- įsipareigoja pateikti pasiūlymų siekiant palaikyti **eksperimentinį Bendrijos iniciatyvų išbandymą vietos ir regionų lygiu** tam tikrose Bendrijos intervencinės veiklos srityse, pvz., augimo ir darbo vietų kūrimo strategijoje, socialinėje darbotvarkėje, integracijos, inovacijų skatinimo, sanglaudos, tvaraus vystymosi ar civilinės saugos politikoje,
- rekomenduoja **sudaryti teritorinius Europos paktus**, kurių pagrindu būtų galima savo noru susieti įvairių lygių kompetentingas valdžios institucijas siekiant pritaikyti Europos Sąjungos didžiųjų tikslų ir politinių prioritetų įgyvendinimą remiantis bendradarbiavimu su regionų ir vietos valdžios institucijomis ir ragina **susidomėjusias vietos ir regionų valdžios institucijas** dalyvauti šiame procese **bei Komitetą informuoti apie savo susidomėjimą** per vykstančias konsultacijas dėl baltosios knygos įgyvendinimo.

Pranešėjai: Luc Van den Brande (BE/ELP), Flandrijos parlamento narys, regionų komiteto pirmininkas
Michel Delebarre (FR/ESP), Diunkerkro meras, pirmasis pirmininko pavaduotojas

TURINYS

1.	Įžanga	3
2.	Europos integracija per partnerystę	4
3.	Dalyvavimo Europos integracijos procese skatinimas	7
4.	Bendrijos veiksmų efektyvumo didinimas	14
5.	Baltosios knygos įgyvendinimas ir jo stebėseną	26

„Daugelį tikslų mes galime pasiekti tik kartu, o ne atskirai. Europos Sąjunga, valstybės narės ir jų regionai bei vietos institucijos įvairias užduotis sprendžia kartu.“ ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Berlyno deklaracija Romos sutarčių pasirašymo 50-mečio proga, Berlynas. 2007 m. kovo 25 d.

1. Įžanga

Valdymas yra vienas pagrindinių ES integracijos proceso sėkmės svertų. Europa bus stipri, jos institucijos teisėtos, politika veiksminga, piliečiai aktyvūs ir suinteresuoti, jeigu jos valdymo būdas užtikrins skirtingų lygių valdžios institucijų bendradarbiavimą siekiant įgyvendinti Bendrijos darbotvarkę ir rasti pasaulinio masto problemų sprendimus.

Tai valstybių ir vyriausybių vadovai konstatavo 2007 m. kovo 25 d. Berlyno deklaracijoje. Pripažindami daugiapakopio valdymo mastą, jie įtvirtino Europos viziją ir koncepciją, kurias Regionų komitetas prieš kelias dienas buvo suformulavęs savo Romos deklaracijoje ⁽²⁾.

Šiandien apie 95 000 Europos Sąjungoje veikiančių administracinių teritorinių vienetų turi didelių įgaliojimų tokiose svarbiose srityse kaip švietimas, aplinka, ūkio plėtra, teritorijų planavimas, transportas, valstybės tarnybos, socialinė politika, ir prisideda prie Europos demokratijos bei pilietybės įgyvendinimo ⁽³⁾.

Tiek vietos ir regionų valdžios institucijų artimumas piliečiams, tiek šių institucijų įvairovė yra tikras Europos Sąjungos turtas. Tačiau nepaisant didelės pažangos, pastaraisiais metais pasiektos pripažįstant jų vaidmenį Europos integracijos procese, dar reikia daug nuveikti ir Bendrijos, ir valstybių narių lygmeniu. Padėtis laipsniškai keisis, tačiau reikia dėti daug pastangų, kad būtų atsisakyta tokios administracinės kultūros, kuri trukdo vykstantiems decentralizacijos procesams.

Dabartinė pasaulinė krizė rodo, koks svarbus geras valdymas, visų pirma Europos lygmeniu, ir būtinas aktyvus vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimas rengiant ir įgyvendinant Bendrijos strategijas. Vietos ir regionų valdžios institucijos įgyvendina apie 70 % Bendrijos teisės aktų ir atlieka pagrindinį vaidmenį įgyvendinant Europos ekonomikos atkūrimo planą. Dar daugiau, mažėjant valstybės finansų, gali pasitaikyti bandymų vėl nacionalizuoti Bendrijos politiką ir centralizuoti lėšų skirstymą, nors globalizavimas tik didina daugiapakopio valdymo svarbą.

Europos Sąjungos gebėjimas prisitaikyti prie naujos padėties pasaulyje iš esmės priklauso nuo ją sudarančių teritorinių vienetų gebėjimo reaguoti, imtis veiksmų ir bendradarbiauti. Todėl Europos Sąjungoje būtina užtikrinti tokį valdymo metodą, kuris:

- pripažintų globalizaciją ir daugiapolio pasaulio formavimąsi, dėl kurių kyla problemos, kurias Europos Sąjunga privalo spręsti,
- tęstų Europos integracijos procesą, kuris naikina sienas, sujungia rinkas ir suartina piliečius išsaugodamas nacionalinį suverenitetą ir savimonę.

Norint užtikrinti ir plėtoti europinį valdymo modelį, būtina sumažinti du pagrindinius globalizacijos pavojus:

- mūsų visuomenių suvienodėjimo pavojų: įvairovė turėtų būti skatinama,
- nelygybės didėjimo valstybėse narėse ir tarp jų pavojų: solidarumas turėtų būti ginamas.

⁽²⁾ Regionų komiteto deklaracija Europai, DI/CdR 55/2007 Fin.

⁽³⁾ Administraciniai teritoriniai vienetai sudaro:

16 % 27 ES valstybių narių BVP,

1/3 viešųjų išlaidų,

2/3 visų viešųjų investicijų išlaidų,

56 % valstybės tarnautojų darbo vietų (statistinius duomenis pateikė Dexia, <http://www.dexia.be/fr/particulier/press/pressrelease20090205-localauthorities.htm>).

Regionų komiteto politinė iniciatyva išreikšta Europos integracijos proceso pereinamuoju ir pokyčių laikotarpiu. Europos Parlamento rinkimai, naujos Europos Komisijos paskyrimas, perėjimas prie naujos institucinės sistemos, Europos Sąjungos biudžeto persvarstymas ir tiesioginiai bei netiesioginiai pasaulinės krizės padariniai – visa tai atsispindės ateinančių metų Bendrijos darbotvarkėje.

Artimiausiais mėnesiais Europos Sąjunga turės apibrėžti, persvarstyti ir pakoreguoti Bendrijos strategijas, atsižvelgdama į pasaulinius iššūkius, ir sukurti naujas priemones, užtikrinančias šių strategijų įgyvendinimą. Naujojo ciklo metu turės būti taikomas naujas požiūris į Europos valdymą, kuris atsispindės tiek naudojamoje metodologijoje ir pasiūlymų tekstuose, tiek ir Bendrijos veiksmų poveikyje.

Faktiškai daugiapakopis valdymas tarnauja pagrindiniams Europos Sąjungos politiniams tikslams: piliečių Europai, ūkio augimui ir socialinei pažangai, tvariam vystymuisi ir Europos Sąjungos kaip pasaulinio masto veikėjos vaidmeniui. Jis stiprina Europos Sąjungos demokratinę dimensiją ir didina jos procesų veiksmingumą. Tačiau jis netaikomas visai Sąjungos politikai, o jeigu taikomas, retai taikomas simetriškai ar vienodai.

Regionų komiteto veiksmai ir rekomendacijos parengti vadovaujantis šiuo metu galiojančiomis sutartimis, tačiau yra suderinti ir su turinčia įsigaliojusi Lisabonos sutartimi, kuri į Europos integracijos procesą įtraukia teritorinį aspektą, visų pirma teritorinę sanglaudą, ir sustiprina daugiapakopio valdymo mechanizmus.

Tikro daugiapakopio valdymo diegimas Europoje visada buvo Regionų komiteto strateginis prioritetas. Šiandien jis tapo gero Europos valdymo sąlyga ⁽⁴⁾. Šioje Baltojoje knygoje atsispindi šis prioritetas, siūloma aiškių politinių sprendimų, kaip pagerinti Europos valdymą, ir rekomenduojama specialių mechanizmų ir priemonių, kuriais reikėtų naudotis visuose Europos sprendimų priėmimo proceso etapuose. Knygoje nubrėžtos veiksmų ir svarstymų gairės, galinčios padėti piliečių labui kurti ir įgyvendinti Bendrijos politiką ⁽⁵⁾, prisiimami įsipareigojimai šią politiką vystyti ir pateikiama pasidalijamojo valdymo pavyzdžių. Be to, tai pirmasis Regionų komiteto indėlis į veiklą, kurią vykdo Ekspertų grupė, gavusi Europos Vadovų Tarybos įgaliojimus padėti Europos Sąjungai ilgalaikiu laikotarpiu (2020–2030 m. perspektyva) veiksmingiau numatyti ir spręsti problemas, atskaitos tašku laikant 2007 m. kovo 25 d. Berlyno deklaraciją.

Baltoji knyga atspindi norą siekti „Europos integracijos per partnerystę“ ir iškelti du pagrindinius strateginius tikslus: skatinti dalyvavimą Europos procese ir didinti Bendrijos veiklos efektyvumą. Mažėjantis piliečių domėjimasis Europos rinkimais, nors priklausymas Europos Sąjungai daugiausia vertinamas kaip privalumas sprendžiant globalizacijos problemas, verčia pertvarkyti ES politinę veiklą pagal daugiapakopio valdymo principus ir mechanizmus.

2. Europos integracija per partnerystę

Europos Sąjungos gebėjimas vykdyti savo misiją ir siekti Bendrijos tikslų priklauso nuo jos institucinės sandaros ir ypač nuo jos valdymo būdo. Bendrijos funkcionavimo teisėtumą, veiksmingumą ir matomumą laiduoja visi jame dalyvaujantys veikėjai. Juos užtikrina ir **vietos bei regionų valdžios institucijos, jeigu veikia kaip tikros „partnerės“**, o ne tik kaip „tarpininkės“. Partnerystė reiškia daugiau nei dalyvavimą ir konsultacijas. Ji sudaro sąlygas dinamiškesniam procesui ir didesnei įvairių veikėjų atsakomybei. Todėl iškyla su daugiapakopio valdymu susijęs iššūkis – užtikrinti institucinio valdymo ir partnerystę pagrįsto valdymo papildomumą ir suderinamumą ⁽⁶⁾. Todėl reikėtų skatinti ir remti politinės ir administracinės kultūros raidą Europos Sąjungoje. Atrodo, kad ES piliečiai to pageidauja.

⁽⁴⁾ 2008 m. rugsėjo 17 d. pranešime dėl valdymo ir partnerystės nacionaliniu bei regionų lygmenimis ir regioninės politikos projektų pagrindo (A6-0356/2008) Europos Parlamentas „ragina Regionų komitetą imtis aktyvesnių veiksmų, kad valdymo praktika būtų tobulinama ir kiekybiniu, ir kokybiniu požiūriu“.

⁽⁵⁾ Rengiant šią Baltąją knygą prisidėjo akademinė visuomenė, dalyvavusi vadinamuosiuose „Regionų komiteto seminaruose“ (www.cor.europa.eu/ateliers) ir išansktinėse konsultacijose su pagrindinėmis Europos asociacijomis, atstovaujančiomis vietos ir regionų valdžios institucijoms.

⁽⁶⁾ Europos Parlamento pranešimas dėl valdymo ir partnerystės nacionaliniu bei regionų lygmenimis ir regioninės politikos projektų pagrindo (A6-0356/2008).

I. Piliečiai ir pasidalijamasis valdymas: Eurobarometro tyrimo rezultatai ⁽⁷⁾

- 2009 m. vasario mėn. paskelbta speciali Eurobarometro vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmens ir poveikio ataskaita Nr. 307 parodė, kad pasidalijamąjį valdymą europiečiai laiko natūraliu dalyku. Šio 2008 m. rudenį atlikto tyrimo, kuriame dalyvavo apie 27 000 ES piliečių iš 27 valstybių narių, rezultatai rodo, kad, piliečių nuomone, valstybių politiniai atstovai, EP nariai ir vietos bei regionų politiniai atstovai vienodai pajėgūs apginti jų interesus Europos lygmeniu (29 % pasitiki savo valstybių politiniais atstovais, 26 % – savo išrinktais EP nariais ir 21 % – vietos bei regionų atstovais).
- Tyrimas patvirtina piliečių lūkesčius, kad Europa geriau atitiks jų kasdienybės tikrovę ir remsis jų išrinktų vietos ir regionų lygmens atstovų darbu. Iš tiesų 59 % apklaustųjų mano, kad ES kūrimo procese nepakankamai atsižvelgiama į vietos ir regionų savivaldos institucijas.
- Piliečių prisirišimą prie vietos ir regionų lygmens demokratinė institucijų rodo ir pasitikėjimo regionų lygmens atstovais koeficientas (50 %), palyginti su šalių (34 %) ir Europos Sąjungos (47 %) vadovybėmis.
- Galiausiai šis Eurobarometro tyrimas skatina įgyvendinti decentralizuotas komunikacijos strategijas: 26 % europiečių mano, kad vietos ir regionų atstovai geriausiai geba išaiškinti ES politikos poveikį jų gyvenimui (28 % tokiais laikais valstybių politinius atstovus, 21 % – EP narius).

Regionų komitetas daugiapakopį valdymą apibrėžia kaip partnerystę pagrįstus Europos Sąjungos, valstybių narių ir vietos bei regionų valdžios institucijų suderintus veiksmus siekiant kurti ir įgyvendinti įvairių sričių Europos Sąjungos politiką. Jis reiškia skirtingų valdžios lygių pasidalijimą atsakomybe ir remiasi visais demokratinio teisėtumo šaltiniais bei skirtingų dalyvaujančių veikėjų atstovaujamumu. Jis skatina įvairių lygių valdžios institucijas laikytis integruoto požiūrio ir pasitelkiant įvairius mechanizmus (konsultavimosi, teritorinio poveikio analizės ir pan.) dalyvauti kuriant Bendrijos politiką ir teisės aktus.

Daugiapakopis valdymas – tai horizontalaus ir vertikalios pobūdžio **dinamiškas procesas**, kuris jokių būdu nesumenkina politinės atsakomybės, bet, priešingai, kai teisingai taikomi atitinkami mechanizmai ir priemonės, sudaro sąlygas bendram atsakomybės jausmui už sprendimą ir bendrą jo įgyvendinimą. Todėl daugiapakopis valdymas yra politinis „veiksmų planas“, o ne teisinė priemonė, ir jis negali būti vertinamas vien tik iš atsakomybės sričių pasidalijimo perspektyvos.

2001 m. paskelbtoje Baltojoje knygoje dėl Europos valdymo ⁽⁸⁾ Europos Komisija nurodė **penkis pagrindinius gero valdymo principus: atvirumas, dalyvavimas, atsakomybė, veiksmingumas ir nuoseklumas**. Daugiapakopis valdymas užtikrina šių penkių principų įgyvendinimą, juos pratęsia ir papildo.

Daugiapakopio valdymo įgyvendinimas grindžiamas **subsidiarumo principo laikymusi**, stengiantis išvengti sprendimų priėmimo vieninteliu valdžios lygmeniu ir užtikrinti, kad politika būtų kuriama ir taikoma tinkamiausiu lygmeniu. **Subsidiarumo principo laikymasis neatsiejamas nuo daugiapakopio valdymo: pirmasis susijęs su skirtingų valdžios lygmenų kompetencija, antrajame pabrėžiama jų sąveika.**

⁽⁷⁾ Eurobarometras. Regionų komitetas: <http://www.cor.europa.eu/> ir Europos Komisija: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_en.htm.

⁽⁸⁾ Europos Komisijos Baltoji knyga COM(2001) 428 galutinis.

Europos Sąjungos pagrindas – bendros vertybės ir pagrindinės teisės, kuriomis remiantis Europos Sąjungos lygiu sukurta bendra politinė kultūra. Subsidiarumas, proporcingumas, artimumas, partnerystė, dalyvavimas, solidarumas ir abipusis lojalumas – tai struktūriniai principai, įkvepiantys ir nukreipiantys Bendrijos veiksmus. Jie yra būtina sąlyga **užtikrinant Europos modelio, pagal kurį saugomos pagrindinės teisės, įskaitant vietos ir regionų savivaldą ir įvairovės puoselėjimą, įgyvendinimą. Šiam modeliui propaguoti ir ginti reikia visų valdžios lygių pasidalijamosios atsakomybės.**

Beje, Regionų komitetas padeda įgyvendinti Europos Sąjungos ir Europos Tarybos susitarimo memorandumą, kuriuo siekiama **visos Europos susitarimo dėl daugiapakopio valdymo**, pagrįsto demokratijos vertybėmis ir principais bei konstitucinėmis pagrindinėmis teisėmis ⁽⁹⁾.

Daugiapakopiu valdymu nesiekama vien tik ES arba valstybių narių tikslus paversti vietos ar regionų lygmens veiksmais, jis turi būti suprantamas ir kaip **vietos ir regionų valdžios institucijų tikslų įtraukimo į Europos Sąjungos strategijas procesas**. Be to, daugiapakopis valdymas turėtų stiprinti ir derinti vietos ir regionų valdžios institucijų kompetenciją valstybių narių lygmeniu ir sudaryti geresnes sąlygas šių institucijų dalyvavimui koordinuojant Europos Sąjungos politiką, taip palengvinant Bendrijos politikos rengimą ir įgyvendinimą.

Gero daugiapakopio valdymo sąlygos iš tiesų slypi pačiose valstybėse narėse. Nors Europoje vyksta akivaizdus, visuotinis, nors ir netolygus, decentralizacijos procesas, sąlygos pasidalijamajam valdymui dar nėra visiškai sudarytos. **Bendrijos lygmeniu skelbiami konsultavimo, koordinavimo, bendradarbiavimo, vertinimo principai ir mechanizmai visų pirma turi būti taikomi valstybėse narėse.**

Pereinant nuo išteklių grindžiamos Europos visuomenės prie žinių visuomenės būtina keisti ir valdymo metodus. Todėl reikėtų ateityje taikyti labiau horizontalų, visuotinį ir įtraukų metodą, kuris leistų kurti tikslingesnes Bendrijos strategijas ir įgyvendinti suderintą ir integruotą bendrą įvairių sričių politiką. Europos Sąjungos biudžetas turėtų atspindėti **integracijos proceso dinamiškumą**, pagrįstą bendros politikos ir eksperimentinio pobūdžio Bendrijos veiksmų rengimu ir finansavimu.

Bendrijos metodas turi išlikti kertinis Europos valdymo akmuo ⁽¹⁰⁾. Iki šiol ji iš tiesų užtikrina Europos integracijos proceso sėkmę, tačiau turi būti galimybė jį paversti veiksmingu ir skaidriu politinio organizavimo modeliu.

Siekdamas praktiškai įgyvendinti daugiapakopį valdymą, Regionų komitetas

įsipareigoja:

- pradėti konsultacijų procesą siekiant parengti **Europos Sąjungos daugiapakopio valdymo chartiją**, kurioje būtų išdėstyti principai ir nuostatos, skirti užtikrinti bendrą geresnį Europos valdymą laikantis subsidiarumo principo ir remiant vietos ir regionų lygio valdymą bei decentralizaciją valstybėse narėse, šalyse kandidatėse ir kaimyninėse valstybėse. Šis Europos valdymas turėtų užtikrinti politinę valią gerbti regionų ir vietos savivaldos institucijų savarankiškumą bei dalyvavimą Europos sprendimų priėmimo procese;

⁽⁹⁾ Regionų komitetas ir Europos Tarybos vietos ir regionų valdžios institucijų kongresas šioje srityje bendradarbiauja pagal bendradarbiavimo sutartį.

⁽¹⁰⁾ Baltojoje knygoje dėl Europos valdymo Europos Komisija siūlė atnaujintą Bendrijos metodą kaip ateities metodą, nurodydama, kad „reikėjo padaryti taip, kad Komisija siūlytų ir vykdytų politiką; Taryba ir Parlamentas priimtų sprendimus, o valstybių ir regionų veikėjai įsitrauktų į ES politinį procesą“. COM(2001) 428 galutinis.

- skatinti **pagrindinių teisių apsaugą įvairiais lygmenimis** ir šiuo tikslu bendradarbiauti su Pagrindinių teisių agentūra siekiant populiarinti ir skleisti regionų ir vietos lygmeniu suformuotą geriausią patirtį ⁽¹⁾;
- dalyvauti Bendrijos diskusijoje ir būsimose derybose ginti **ambicingą Bendrijos biudžetą**, kuriame būtų lėšų spręsti pasaulines problemas ir įgyvendinti integruotas bei suderintas strategijas; šis biudžetas turėtų būti skirtingų valdžios lygmenų sutartinių partnerysčių atspirties taškas ir svertas;

rekomenduoja:

- kad kiekvieną Bendrijos strateginę reformą lydetų Europos Komisijos ir Regionų komiteto suderintas **teritorinis veiksmų planas**, kuriame būtų numatytas politinių mechanizmų, palengvinančių įgyvendinamos politikos perėmimą, įgyvendinimą ir vertinimą, ir decentralizuotos komunikacijos planas. Ši priemonė padėtų „apversti“ dabartinį procesą, per dažnai varžantį regionų ir vietos savivaldos institucijas, į jį įsitraukiančias jau po Bendrijos veiksmų kūrimo etapo;
- valstybėms narėms kuriant augimo ir stabilumo paktus bei Europos Komisijai juos vertinant, iki galo atsižvelgti į **regionų ir vietos finansų** kokybinį ir kiekybinį aspektą bei labiau įtraukti teritorinius administracinius vienetus į viešųjų išlaidų valdymo procesą.

3. Dalyvavimo Europos integracijos procese skatinimas

Piliečių dalyvavimas Europos integracijos procese yra Europos demokratijos patikimumo išbandymas. **Europos pilietybė ir Europos valdymas grindžiami dalyvavimu.** Europos valdymui būdingi du aspektai: dalyvaujamoji demokratija, kuri yra jo pagrindas, ir ją papildanti atstovaujamoji demokratija. Iš tiesų geras Europos valdymas reiškia išrinktų valdžios organų ir pilietinės visuomenės veikėjų bendradarbiavimą bendros gerovės labui. Regionų ir vietos valdžios institucijos pasižymi nediskutuotinu demokratiniu teisėtumu. Kadangi yra tiesiogiai atsakingos prieš piliečius, jos sudaro didžiąją Europos Sąjungos demokratinio teisėtumo dalį ir vykdo daug politinių įgaliojimų. Šiuo tikslu daugiapakopis valdymas turi derinti skirtingų Europos valdymo lygių institucinių pripažinimą taikant atitinkamas priemones ir politinio bendradarbiavimo organizavimą bei Europos viešosios sferos stimuliavimą.

Atstovavimo instituciniu lygiu stiprinimas

Mastrichto sutartimi įteisintas **vietos ir regionų valdžios institucijų atstovavimas instituciniu lygiu sustiprintas palaipsniui įgyvendinus keletą institucinių reformų.** Lisabonos sutarties įsigaliojimas būtų reikšmingas etapas, užtikrinantis daugiapakopio valdymo institucinį pripažinimą Europos Sąjungos veikime. Šiuo požiūriu vietos ir regionų valdžios institucijų atstovavimo ir įtakos stiprinimas Bendrijos sprendimų priėmimo procese turėtų būti prioritetas ir Regionų komiteto, ir Europos Sąjungos Tarybos darbe. Iš tiesų Sutartys nuo 1994 m. suteikia regionams galimybę per valstybių narių konstitucijose numatytus struktūrinius padalinius dalyvauti Europos Sąjungos Tarybos veikloje. Toks tiesioginis dalyvavimas leidžia atitinkamų regionų atstovams dalyvauti valstybių narių delegacijose, gauti įgaliojimus vadovauti nacionalinei delegacijai ir net pirmininkauti Tarybai.

⁽¹⁾ Pranešime „Paversti Pagrindinių teisių chartiją tikrove“, kuri Regionų komiteto užsakymu parengė Birmingemo universitetas, pateikti pirmieji pasiūlymai kaip geriau supažindinti piliečius su jų teisėmis bei vietos ir regionų valdžios institucijų taikomos geriausios patirties pavyzdžiai. CdR 776/2008.

Siekdamas praktiškai įgyvendinti daugiapakopį valdymą, Regionų komitetas:**įsipareigoja:**

- remdamasis Misijos deklaracija stiprinti savo, kaip **politinės asamblėjos statusą**, dar prieš sprendimų priėmimo procesą dalyvauti kuriant europines strategijas ir Bendrijos teisę, prižiūrint, kaip laikomasi Lisabonos sutartyje įtvirtinto subsidiarumo principo, vertinant Bendrijos politikos teritorinį poveikį ir vaidmenį Europoje remiant dalyvaujamąją demokratiją;
- šiuo tikslu plėtoti **tarpinstitucinius ryšius** su Europos Komisija, turint omeny būsimą bendradarbiavimo susitarimo persvarstymą, su Europos Parlamentu, atsižvelgiant į būsimos kadencijos politinę programą, ir su Europos Sąjungos Taryba, siekiant priartinti tarpvyriausybines politinės veiklos dinamiškumą prie regionų ir vietos atstovų kuriant ir įgyvendinant europinius sprendimus;
- tęsti savo veiklą stengiantis **suartinti nacionalines parlamentines asamblėjas** ir regionų teisėkūros asamblėjas, ypač stebint subsidiarumo principo taikymo procesą;

prašo valstybių narių:

- **sudaryti sąlygas dalyvauti oficialių ar neoficialių tarybų veikloje** sprendžiant Bendrijos politikos klausimus, susijusius su privalomo konsultavimosi sritimis arba, pagal jų kompetenciją, su regionų ir vietos valdžios institucijomis;
- **suteikti prieigą prie Tarybos** ir kitų ES institucijų, dalyvaujančių kuriant Bendrijos teisės aktus, dokumentų;

ragina valstybes nares:

- jeigu nėra galimybės būti formaliai atstovaujamoms Taryboje arba parengiamuosius darbus atliekančiose jos komisijose, **diegti vidinius derinimo ir koordinavimo su regionų ir vietos valdžios institucijomis procesus, sudaryti joms sąlygas elektroniniu būdu priėti prie valstybės narės duomenų bazės, leidžiančios stebėti rengiamus ES teisės aktų projektus** siekiant pasiremti jų kompetencija formuojant valstybių narių pozicijas ir suteikti galimybę joms dalyvauti vykdant subsidiarumo kontrolę;
- stiprinti ir tobulinti esamus valstybių narių pozicijų formavimo ir formalaus atstovavimo Taryboje mechanizmus, kad jie visiškai atitiktų atitinkamoje konstitucinėje sistemoje nustatytą kompetencijų pasidalijimą.

Politinio bendradarbiavimo organizavimas

Esant daugiapakopiam valdymui turi būti abipusis visų valdymo lygių ir institucijų lojalumas siekiant bendrų tikslų. Institucinė sistema labai svarbi, bet vien jos nepakanka geram valdymui užtikrinti. Tačiau geras skirtingų politinės valdžios lygių ir institucijų bendradarbiavimas yra būtinas. **Toks bendradarbiavimas grindžiamas pasitikėjimu, o ne skirtingų teisėtų politinių ir demokratinių funkcijų priešprieša.**

Demokratiją Europoje sustiprintų įtraukėsnis ir lankstesnis institucijų bendradarbiavimas, taip pat tvaresnis skirtingų valdymo lygių bendradarbiavimas; beje, Europos politinės partijos yra ypač svarbus elementas Europos politinei sferai stiprinti ir tokiu būdu padėti plėtoti **daugiapakopio valdymo politinę kultūrą.**

Atsižvelgiant į politinį Regionų komiteto ir Europos Parlamento pobūdį, natūralu, kad jie turi glaudžiau bendradarbiauti siekdami sustiprinti **Europos integracijos proceso demokratinį teisėtumą** tiek tarp Europos politinių šeimų ir frakcijų, tiek įvairiuose jų organuose, priimančiuose sprendimus ⁽¹²⁾.

Tarpparlamentinis bendradarbiavimas laipsniškai įsitvirtina kaip pagrindinė demokratinio teisėtumo ir Europos teisėkūros proceso sudedamoji dalis. Daugiapakopis valdymas yra būdas į šį procesą aktyviau įtraukti visas vietas ir regionų valdžios institucijas. Visų pirma, regionų parlamentai ir įstatymų leidybos teisę turinčios regioninės asamblėjos, pasinaudodamos Lisabonos sutartyje numatyta išankstinio įspėjimo sistema, galės aktyviai dalyvauti vertinant subsidiarumo principo taikymą.

Lisabonos sutarties pasiūlymas taikomas visoms valstybėms narėms, tačiau jį įgyvendinti galima skirtingai. Todėl Regionų komitetas ragina valstybes nares, kuriose nacionalinis parlamentas neturi vietos ir regionų institucijoms atstovaujančių rūmų, numatyti galimybę šias institucijas įtraukti į subsidiarumo principo kontrolės procesą.

Siekdamas praktiškai įgyvendinti daugiapakopį valdymą, Regionų komitetas:

įsipareigoja:

- stiprinti **politinį ir institucinį bendradarbiavimą su Europos Parlamentu**, kad rengiant ir įgyvendinant Bendrijos veiksmus būtų labiau atsižvelgiama į piliečių lūkesčius;
- paremti bandomąją iniciatyvą „**Erasmus programa vietos ir regionų išrinktiesiems atstovams**“ ir šiuo tikslu bendradarbiauti su Europos Parlamentu, Taryba ir Europos Komisija siekiant plėtoti programos koncepciją ir taikymą bei sudaryti palankias sąlygas įgyvendinti vietos ir regionų išrinktiesiems atstovams skirtas mokymo ir keitimosi patirtimi bei geriausios praktikos pavyzdžiais programas;

ragina:

- **vietos ir regionų lygiu išrinktųjų atstovų tarybas** rengti specialias sesijas, skirtas Europos integracijai ir politikai, o į savo diskusijas įtraukti įvairių pasidalijamajame bendradarbiavime dalyvaujančių europinių institucijų atstovus.

Merų paktas yra puikus pavyzdys, kaip miestai ir regionai gali aktyviai dalyvauti įgyvendinant Europos Sąjungos strateginius tikslus. Jį vertėtų išplėsti ir kitose srityse, pavyzdžiui, užimtumo, integracijos politikos ar socialinės atskirties.

II. Merų paktas: įsipareigojimas bendradarbiaujant kovoti su klimato kaita

- Merų paktas – tai politinė iniciatyva, kuria siekiama sutelkus Europos miestų merus siekti bendro tikslo iki 2020 m. sumažinti CO₂ išlakų kiekį: 20 proc. sumažinti išmetamų šiltnamio dujų, 20 proc. pagerinti energijos vartojimo efektyvumą ir vartojimo srityje naudoti 20 proc. atsinaujinančiosios energijos.
- Žmogaus veikloje naudojant energiją, miestuose ir regionuose išmetama daugiau kaip pusė šiltnamio efektą sukeliančių dujų. Todėl buvo nepaprastai svarbu sukurti tinkamą sistemą, kad miestai, regionai ir valstybės narės prisiimtų didesnę atsakomybę kovojant su klimato kaita.

⁽¹²⁾ Savo nuomonėje dėl „Naujo Europos Parlamento vaidmens ir atsakomybės įgyvendinant Lisabonos sutartį“ Europos Parlamento Regioninės plėtros komitetas pabrėžia ryšį su Regionų komitetu reikšmę. PE 404.556 v02-00 (2008 5 30).

- Pasirašydami šį Paktą, merai savanoriškai įsipareigoja savo savivaldybėse įgyvendinti Tvarios energijos veiksmų planą. Paktas padeda sujungti į tinklą novatorišką patirtį, palengvinti keitimąsi geriausiąja patirtimi ir didinti piliečių bei vietos socialinės ir ekonominės sritys veikėjų sąmoningumą tausaus energijos vartojimo klausimais.
- Regionų komitetas kaip ir Europos Komisija deda pastangas plėtodamas šią iniciatyvą ir siūlo ją išplėsti įtraukiant regionų valdžios institucijas. Iš tiesų būtina, kad miestų veiksmų planai atitiktų regionų ir valstybių narių veiksmų planų kontekstą.
- Siekiant sustiprinti Merų pakto veiksmingumą, svarbu, kad vietos lygiu sutelkus politines pastangas būtų pateikti konkretūs europiniai politiniai ir finansavimo sprendimai: Europos investicijų banko paskolos turėtų būti lengvai prieinamos vietos ir regionų savivaldos institucijoms, pageidaujančioms investuoti į energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiųjų energijos šaltinių naudojimo skatinimo programas.

P.S.: 2009 m. kovo mėn. Paktą pasirašė apie 470 Europos miestų; daugelis kitų pareiškė ketinantis tai padaryti.

Regionų ir vietos valdžios institucijos palaipsniui tapo nepakeičiamos Europos Sąjungos išorės politikos ir plėtros strategijos dalyvės. Nedubliuodamos svarbiausių Bendrijos mechanizmų, kaupdamos patirtį, atlikdamos svarbiausią vaidmenį plėtojant regionų ir vietos savivaldos institucijų tarptautinius santykius, šiandien jos tapo **globalizacijos veikėjais**.

Papildoma nauda, kurią vietos savivaldos institucijos suteikia plėtros procesui, įrodyta ankstesniais plėtros etapais ir turi tapti gaire įgyvendinant dabartinę strategiją ir siekiant sukurti **dinamiką, vedančią į tvarią vietos ir regionų lygmens demokratiją** ⁽¹³⁾, ⁽¹⁴⁾.

Įtikinamų daugiapakopio valdymo svarbos pavyzdžių galima rasti **Europos kaimynystės politikoje, kuriai taikomas regioninis požiūris** (Viduržemio jūros regiono dimensija, Rytų partnerystė, Juodosios jūros sinergija, Šiaurės dimensija), taip pat ir Europos platesnės kaimynystės politikoje (atokiausių regionų aspektas), kurią reikia remti veiksmingu bendradarbiavimu, vykdomu vietos ir regionų lygiu. Tokiu būdu kaimynystės politikai integruoto veiklos dinamiškumo gali suteikti Europos ir Viduržemio jūros šalių vietos ir regionų valdžios institucijų asamblėja (ARLEM), kuri yra viena Viduržemio jūros šalių sąjungos valdymo organų, Europos Komisijos siūloma Rytų Europos ir Pietų Kaukazo vietos ir regionų valdžios institucijų asamblėja ar Regionų komiteto siūlomas Šiaurės dimensijos nuolatinis teritorinis forumas.

III. Viduržemio jūros šalių sąjungos vietos ir regionų valdžios institucijos partnerės

- Siekdamas suteikti atnaujintai Europos ir Viduržemio jūros šalių partnerystei teritorinę dimensiją ir užtikrinti regionų politinį atstovavimą joje, Regionų komitetas nusprendė įsteigti Europos ir Viduržemio jūros šalių vietos ir regionų valdžios institucijų asamblėją (ARLEM).
- 2008 m. liepos 13 d. Paryžiuje susirinkę Europos ir Viduržemio jūros regiono valstybių ir vyriausybių vadovai pritarė šiai Regionų komiteto iniciatyvai. ARLEM iš tiesų siekia papildyti šią partnerystę regionų ir vietos dimensija ir taip užtikrinti tinkamą regionų ir vietos savivaldos institucijų atstovavimą ir aktyvų dalyvavimą jos valdyme. Ji padeda administraciniams teritoriniams vienetams pasiekti konkrečių rezultatų ir paversti šią partnerystę piliečiams apčiuopiama tikrove.

⁽¹³⁾ Regionų komiteto nuomonė „Papildoma nauda, kurią suteiktų vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimas plėtros procese“. CdR 93/2008 fin.

⁽¹⁴⁾ Jungtinės miestų ir vietos vykdomosios valdžios institucijų organizacijos (*L'association Cités et Gouvernements Locaux Unis, CGLU*) reguliariai skelbia pranešimus apie decentralizaciją ir vietos demokratiją pasaulyje.

- ARLEM sudaro po lygiai regionų ir vietos atstovų iš ES ir jos partnerių Viduržemio jūros šalyse. Ji turi būti pripažinta naujos Viduržemio jūros šalių sąjungos valdžios konsultacine asamblėja. Jos veikla bus sutelkta ir į vietos bei regionų valdžios institucijų dalyvavimą konkrečiuose projektuose, vykdomuose daugelyje sričių, pavyzdžiui, įmonių vystymo, aplinkos, energetikos, transporto, švietimo, kultūros, migracijos, sveikatos, decentralizuoto bendradarbiavimo srityse. Kurdama palankias sąlygas keistis gerąja patirtimi, ji skatina teritorinį bendradarbiavimą ir siūlo naujų dialogo galimybių.

Be to, tradicinis daugiašališkumas, kuriam būdingas nacionalinių vyriausybių ir Jungtinių Tautų bendradarbiavimas, kinta ir turtėja dėl sistemingo vietos ir regionų valdžios institucijų bendradarbiavimo. Tai nustačius, pagal Jungtinių Tautų vystymo programą buvo sukurta „partnerysčių diegiant naujoves platforma“⁽¹⁵⁾.

Daugiapakopis valdymas reiškia teritorinį, nebe sektorinį požiūrį į vystymosi strategijas siekiant Tūkstantmečio vystymosi tikslų, palyginti su pernelyg centralizuojančiais, sektoriais ir vertikaliais požiūriais, kurių pernelyg ilgai buvo laikomasi pagalbos vystymuisi srityje⁽¹⁶⁾. Miestų diplomatija yra kitas politinio bendradarbiavimo svertas Europos Sąjungos išorės veiklos srityje. Į ją negalima nekreipti dėmesio, nes ji padeda įveikti didžiausias diplomatinės ir politinės kliūtis.

Miestų giminiavimasis ir pasienio regionų bendradarbiavimo programos tapo pagrindine priemone, naudojama stojimo ir pasirengimo narystei procese bei kaimynystės politikoje. Globalizacijos kontekste, plėtojant naujas solidarumo formas, giminiuojantis įamžinamos Europos integracijos vertybės⁽¹⁷⁾.

Pripažindamos teritorinių valdymo institucijų įnašą ir decentralizuotą bendradarbiavimą, tarptautinės ir Europos institucijos pastaraisiais metais stiprina **regionų ir vietos valdžios institucijų vaidmenį globaliajame valdyme**⁽¹⁸⁾.

Siekdamas praktiškai įgyvendinti daugiapakopį valdymą, Regionų komitetas:

įsipareigoja:

- įvertinti **vietos ir regionų valdžios institucijų patirtį, sukauptą per ankstesnius plėtros etapus**, remiantis Vakarų Balkanų, Turkijos ir Kroatijos darbo grupių ir Buvusiosios Jugoslavijos Respublikos Makedonijos jungtinio konsultacinio komiteto veikla;
- plėtoti **teritorinių asamblėjų politinį ir veiklos potencialą** remiant Europos kaimynystės politiką; šiuo požiūriu primygtinai pabrėžia tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir veiklos koordinavimo su kitais esamais mechanizmais svarbą;
- bendradarbiaujant su Europos Komisija vadovauti „**decentralizuoto bendradarbiavimo biržai**“ sukuriant interneto portalą, kuris padėtų virtualiomis priemonėmis organizuoti keitimąsi informacija tarp ES vietos ir regionų valdžios institucijų, dirbančių vystomojo bendradarbiavimo srityje, ir taip sudaryti palankias sąlygas Europos ir besivystančių šalių vietos ir regionų valdžios institucijų projektų derinimui⁽¹⁹⁾;
- per **rinkimų stebėjimo misijas Europoje ir trečiosiose šalyse** stiprinti savo, kaip Europos Sąjungos organo, atsakingo už demokratijos vystymą vietos ir regionų lygmeniu, institucinę poziciją remiantis Sąjungos išorės politika ir šiuo tikslu stiprinti bendradarbiavimą su Europos Komisija ir Europos Tarybos vietos ir regionų valdžios institucijų kongresu;

⁽¹⁵⁾ ART GOLD yra tarptautinio bendradarbiavimo iniciatyva, jungianti įvairių JT agentūrų programas ir veiklą (Jungtinių Tautų vystymo programa, UNESCO, UNIFEM, FENU, Pasaulio sveikatos organizacijos, UNORS ir kitų) naujojo daugiašališkumo labui.

⁽¹⁶⁾ Pasaulio regionų asociacijų forumas (FOGAR) ir Maisto ir žemės ūkio organizacija pasirašė *susitarimo memorandumą*.

⁽¹⁷⁾ Europos municipalitetų ir regionų taryba sukūrė interneto portalą, kuriame skatinamas miestų giminiavimasis: www.twinning.org.

⁽¹⁸⁾ Komisijos komunikatas Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Vietos valdžios institucijos – vystymosi proceso dalyvės“ (SEC(2008)2570).

⁽¹⁹⁾ Regionų komiteto nuomonės projektas „Vietos valdžios institucijos – vystymosi proceso dalyvės“, CdR 312/2008 rev. 1.

prašo Europos Komisiją:

- numatyti priimti **administracinių teritorinių vienetų įtraukimo į plėtros procesą savanorišką politinę chartiją**, kuri taptų bendra gaire siekiant plėtoti vietos ir regionų valdžios institucijoms skirtą Pasirengimo narystei priemonę ir stiprinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą bei šalių kandidačių ir potencialių šalių kandidačių vietos ir regionų struktūrų institucinius ir administracinius gebėjimus ⁽²⁰⁾.

Dalyvaujamąsios demokratijos skatinimas

Valdymas vis labiau grindžiamas tinklais skatinant horizontalaus bendradarbiavimo dinamiką. Tokia padėtis raida palanki pasitelkti gausius tinklus, Europoje ir pasaulyje aktyviai veikiančius vietos ir regionų lygmeniu. Regionų komitetui tenka užduotis juos susieti su Europos kūrimo procesu siekiant prisidėti prie Bendrijos politikos sėkmės ir paskatinti piliečius tai įsisavinti.

IV. OPEN DAYS: Europos miestų ir regionų savaitė

- Regionų komitetas ir Europos Komisijos regioninės politikos generalinis direktoratas (DG REGIO) kiekvienais metais Briuselyje surengia Europos miestų ir regionų dienas (*OPEN DAYS*). Į šį renginį, grindžiamą išplėstiniu tarpinstituciniu bendradarbiavimu, kuriame dalyvauja ir Europos Sąjungai pirmininkaujanti valstybė bei Europos Parlamentas, susirenka daugiau kaip 7 000 dalyvių ir apie 250 partnerių. Oficialūs *OPEN DAYS* partneriai yra regionai ir Briuselyje įsisteigusios regionų atstovybės bei daug vietos partnerių, pavyzdžiui, vietos asociacijos ir mokslinių tyrimų institutai. Šie partneriai yra pagrindiniai daugelio seminarų, darbo grupių ir didelės dalies bendros *OPEN DAYS* programos organizatoriai.
- Renginiuose, seminaruose, darbo grupėse, žiniasklaidai skirtose veiklose arba parodose įvairiomis temomis, susijusiomis su Bendrijos darbotvarke ir vietos bei regionų valdžios institucijų europiniais prioritetais, susirenka ne tik valstybių, regionų ir vietos lygmens politikės ir politikai, bet ir socialinių ir ekonominių sferų, profesinių sąjungų, finansų ir pilietinės visuomenės organizacijų ekspertai ir atstovai.
- Paraleliai šiam Briuselyje vykstančiam renginiui organizuojami renginiai dalyvaujančiuose miestuose ir regionuose sudarant palankias sąlygas keistis patirtimi, kurti tinklų tarpusavio sąsajas ir lyginti idėjas bei patirtį ⁽²¹⁾.

Vietos ir regionų valdžios institucijų tinklai, organizacijos ir asociacijos padeda sutelkti šias institucijas ir dalyvauti Europos integracijos procese bei įtraukti jas į teritorinio bendradarbiavimo veiklos mechanizmus ⁽²²⁾. Nuo pat Regionų komiteto įsteigimo bendradarbiavimas su pagrindinėmis Europos ir nacionalinėmis vietos ir regionų valdžios institucijų asociacijomis ir tam tikrais teminiais tinklais padėjo papildyti Komiteto ir šių organizacijų institucinį vaidmenį. Vykdydamas tolesnę veiklą ir įgyvendindamas šioje Baltojoje knygoje nustatytus tikslus ir priemones, Regionų komitetas stengsis dirbti bendradarbiaudamas su Europos vietos ir regionų valdžios institucijų asociacijomis.

⁽²⁰⁾ Regionų komiteto nuomonė „Papildoma nauda, kurią suteiktų vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimas plėtros procese“. CdR 93/2008 fin.

⁽²¹⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/od2009/index.cfm.

⁽²²⁾ — Europos regionų asamblėja (*Assemblée des Régions d'Europe*, ARE) sukūrė tarpregioninio bendradarbiavimo programą, kurios tikslas – vystyti europinį sąmoningumą, propaguoti regionų Europą ir sutelkti regionų įmones, kad jos priimtų stažuotojus.

— Kalnų gyventojų išrinktųjų atstovų asociacija (*Association des Elus de Montagne*, AEM) vysto kalnų regionų bendradarbiavimo projektą pagal programą INTERREG.

— Europos pasienio regionų asociacija (*Association des Régions Frontalières européennes*, ARFE) įsteigė pasienio regionų tinklą, kurio tikslas – keistis gerąja patirtimi siekiant vystyti konkrečius pasiūlymus, kurie gali būti įgyvendinami pagal Bendrijos programas.

Be to, daugiapakopis valdymas atrodo labai tinkamas skatinti aktyvų pilietiškumą ir užtikrina decentralizuotą komunikacijos politiką, labiau atitinkančią konkrečius ir skubius piliečių lūkesčius, kadangi padeda palaipsniui įveikti atotrūkį tarp gyventojų ir Bendrijos institucijų bei jų politinių vadovų.

Decentralizuotos komunikacijos Europos tema tikslas – visų pirma sudaryti palankias sąlygas europinio aspekto integravimui į politinį valdymą vietos ir regionų lygiu, gerinti ryšius su vietos ir regionine žiniasklaida, taip pat vietos ir regionų lygiu naudoti naujas, novatoriškas komunikacijos technologijas, ypač Web 2.0 priemonės išteklius. Be to, ji skatina vietos ir regionų lygiu organizuoti politinius debatus bei viešus posėdžius Europos klausimais, taip propaguodama aktyvų pilietiškumą ir ragindama dalyvauti Europos reikaluose.

Siekdamas praktiškai įgyvendinti daugiapakopį valdymą, Regionų komitetas:

įsipareigoja:

- vystyti tvarų bendradarbiavimą su **svarbiais vietos ir regionų lygmens tinklais**, skatinančiais Europos visuomenės politinės, ekonominės, asociacinės ir kultūrinės sferų tarpusavio sąveiką ir ryšius bei perduoti vietos ir regionų lygmens gerąją patirtį;
- padėti įgyvendinti **tikrą decentralizuotą komunikacijos politiką**, kurios mastas pripažintas Europos Parlamento, Europos Komisijos ir Tarybos bendroje deklaracijoje „Europos komunikacinė partnerystė“⁽²³⁾, kuri remiasi institucinių veikėjų politiniais įsipareigojimais nuolat vesti europinius debatus Europos miestuose ir regionuose ir atsiskaityti už Bendrijos lygmeniu priimamus sprendimus;
- sudaryti **veiksmų planą**, kuriame komunikacijos priemonės būtų diferencijuojamos pagal užsibrėžtus tikslus ir politikos sritis, kad komunikacija apie strategiją ir bendrą politiką atitiktų piliečių lūkesčius vietos ir regionų lygmeniu ir kad Tarpinstitucinei informacijos grupei būtų galima pateikti tinkamų rekomendacijų⁽²⁴⁾;
- pasiūlyti vietos ir regionų lygmens metodų ir priemonių siekiant sumažinti komunikacijos deficitą, **paskatinti vietos ir regionų žiniasklaidos priemonėmis geriau nušviesti** Europos Sąjungos politiką kasdieniame piliečių gyvenime ir sustiprinti jos **komunikacijos, informavimo ir tarpininkavimo Europos klausimais potencialą** pasinaudojant naujomis komunikacijos priemonėmis, ypač priemone Web 2.0;

rekomenduoja:

- sukurti **tinkamų priemonių dalyvaujamajai demokratijai remti**, ypač įgyvendinant Lisabonos strategiją, socialinę darbotvarkę, Geteborgo strategiją, ir **vystyti tokius mechanizmus kaip „Agenda local 21“**, kurie yra dalyvaujantieji ir integruoti ilgalaikių strategijų kūrimo mechanizmai⁽²⁵⁾;
- kai įsigalios Lisabonos sutartis, išnagrinėti Regionų komiteto, vietos ir regionų valdžios institucijų bei kitų ES institucijų bendradarbiavimo galimybes rengiant Europos piliečių iniciatyvos priemonę, kad jos potencialas būtų panaudotas tikroms Europos politinėms diskusijoms skatinti ir ES daugiapakopio valdymo sistemos teisėtumui didinti;

⁽²³⁾ Europos komunikacinė partnerystė: 2008 m. spalio 9 d. Europos Parlamento sprendimas ir Europos Parlamento, Europos Komisijos ir Tarybos bendra deklaracija (P6Ta(2008) 0463).

⁽²⁴⁾ Regionų komitetas jau dabar siūlo Regionų komiteto nariams ir vietos bei regionų valdžios institucijoms komunikacijos priemonių komplektą, siekdamas išaiškinti Europos Sąjungos politiką piliečiams, CdR 234/2008 fin.

⁽²⁵⁾ Po to, kai 2002 m. Johanesburgo aukščiausiojo lygio susitikime paskelbta tvaraus vystymosi iniciatyva, Europos periferinių jūros regionų konferencija (pranc. CRPME) ir Pasaulio regionų asociacijų forumas (FOGAR) tapo aktyviais regionų vyriausybės tinklo tvaraus vystymosi labai (nrg 4SD) nariais.

- remiantis vietos ir regionų valdžios institucijų kompetencija **stiprinti Europos pilietinį švietimą**;

prašo Europos Komisiją:

- vykdant ES piliečių nuomonės apklausas (**Eurobarometras**) atsižvelgti į naujus parametrus, atskleidžiančius realų vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimą Sąjungos veikime ir įgyvendinant bendras strategijas ir politiką;

ragina:

- valstybes nares įgyvendinti **įtraukesnį regionų ir miestų e. valdymą**, o miestus – per komunikacijos politiką ir e. valdymo sistemą plačiau supažindinti Europos Sąjungos piliečius su jos pasiekimais ir uždaviniais;
- Bendrijos institucijas įgyvendinti *Web 2.0* tipo komunikacijos strategiją ir naudoti naujuosius bendravimo tinklapius *You tube* ar *EU tube*.

4. Bendrijos veiksmų efektyvumo didinimas

Daugiapakopiu valdymu siekiama sustiprinti Bendrijos veiksmų efektyvumą tose srityse, kurios ES piliečiams kelia didžiausią rūpestį. Tokioje integruotoje erdvėje, kokia yra Europos Sąjunga, bet kokia Bendrijos intervencinė veikla daro tiesioginį poveikį teritorijoms ir jų gyventojams. Taigi, būtina užtikrinti, kad Bendrijos tikslai atitiktų jos politikos teritorinį poveikį. Todėl Baltosios knygos rekomendacijomis siekiama Bendrijos tikslus geriau pritaikyti prie konkrečių bei įvairių valdymo ir programavimo realiųjų, su kuriomis susiduria vietos ir regionų atstovai įgyvendindami pagrindines Bendrijos politikos sritis.

Tinkamų priemonių pasirinkimas privalo būti svarbiausias kriterijus užtikrinti Bendrijos metodo veiksmingumą ir kelti Europos valdymo standartus, daugiau dėmesio skiriant diferenciacijai bei specializacijai. Šių priemonių suderinimas tarp skirtingų valdžios lygių tampa Bendrijos intervencinės veiklos nuoseklumo garantu. Reikia plėtoti konsultacijų, eksperimentavimo, teritorinio poveikio vertinimo procesus, atvirą koordinavimo metodą, teises sutarčių sudarymo priemones, pavyzdžiui, teritorinius paktus arba Europos teritorinio bendradarbiavimo grupes siekiant sumažinti sprendimų priėmimo galių koncentravimą, nenuoseklių veiksmų ir rezultatų mažėjimo neigiamus padarinius. Šie mechanizmai ir priemonės yra nauji būdai pasiekti strateginius Europos Sąjungos tikslus.

Bendrijos politikos kūrimas ir įgyvendinimas bendradarbiaujant

Šis lankstus valdymo būdas, pritaikius įvairius mechanizmus, gali būti sėkmingai pritaikomas įvairiose Bendrijos politikos srityse, atsižvelgiant į jų ypatumus. Sanglaudos politika yra gerosios daugiapakopio valdymo patirties pavyzdys, o aplinkos politika tapo kai kurių mechanizmų ir metodų išbandymo laboratorija.

V. Europos sanglaudos politika: Bendrijos politikos krypties sverto efektas

- Per dvidešimt metų sanglaudos politika ne kartą įrodė savo papildomą naudą. Vystant konkrečius projektus ji tapo Europos solidarumo įrodymu piliečiams. Laikui bėgant ji kito: sanglaudos politika buvo pradėta įgyvendinti siekiant sukurti bendrąją rinką ir taip užtikrinti silpniausių regionų vystimąsi. Ji padėjo sušvelninti socialinius ir ekonominius skirtumus, susidariusius dėl vienas po kito vykusių Europos Sąjungos plėtros etapų, ir tapo pagrindine priemone augimo ir užimtumo strategijai remti visoje Europos Sąjungos teritorijoje. Neseniai ji pasitelkta Europos ekonomikos gaivinimo planui paremti.

- Europos sanglaudos politika, kuriai šiandien skiriamas trečdalis Bendrijos biudžeto, daro tikro finansinio ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo sverto poveikį, kurį sustiprina viešojo ir privataus sektorių partnerystės ir Europos investicijų banko finansinės priemonės. ES sanglaudos politikos sverto efektas pasireiškia ir gebėjimu Europos lygiu skatinti vietos, regionų ir valstybių lygmens strateginių vystymosi prioritetų sinergiją.

Kitas pažymėtinas sverto efekto aspektas – struktūrinių fondų panaudojimas – yra susijęs su valstybės administravimo institucijų pajėgumo stiprinimu. Stiprindama jų valdymo gebėjimus ir derindama jų procedūras Europos mastu, sanglaudos politika paskatino Bendrijos politikos įgyvendinimą. Galiausiai pasitelkus partnerystės ir valstybės institucijų bendradarbiavimo su pilietinės visuomenės veikėjais vertybes, sanglaudos politika padėjo įvairiais skirtingais atvejais ES taikyti bendrus sprendimus.

- Norint pateikti išsamesnę teritorinės sanglaudos apibrėžtį, kurioje būtų atsižvelgiama į naujus regionams ir vietos valdžios institucijoms kylančius iššūkius (globalizaciją, klimato kaitą, energetinį saugumą, migraciją ir kt.), svarbu, kad konkretūs tikslai, kuriems įgyvendinti skiriamos Europos Sąjungos lėšos, būtų apibrėžiami lanksčiai, atsižvelgiant į kiekvienos teritorijos ypatumus bei jų konkurencingumo ir tvarumo strategiją.

Be to, politikos srityse, kurios aiškiai nepriklauso Europos Sąjungos kompetencijai, tačiau kuriose Bendrijos politika daro poveikį, pavyzdžiui, būsto politikoje ir daugelyje visuotinės svarbos paslaugų, daugiapakopis valdymas yra priemonė, leidžianti suvokti šių sričių kompleksiskumą ir atsakyti pernelyg konservatyvaus atsakomybės sričių pasidalijimo aiškinimo, kad būtų galima siekti bendrų tikslų atsižvelgiant į valstybių narių konstitucinę ir administracinę įvairovę.

Siekdamas praktiškai įgyvendinti daugiapakopį valdymą, Regionų komitetas:

įsipareigoja:

- **planuoti ir skelbti gerosios patirties skleidimo bendradarbiavimo srityje iniciatyvas**, susijusias su vietos, regionų, valstybių ir tarpvalstybinių politinių prioritetų nustatymu valstybėse narėse, ir paremti visas valstybių narių, Europos Parlamento ir Europos Komisijos skelbiamas iniciatyvas, kad bendradarbiavimo su regionų ir vietos savivaldos institucijomis principas būtų taikomas ne tik politiką įgyvendinant, bet, visų pirma, ją kuriant;
- **pasiūlyti tarpinstitucinių mechanizmų, kurie sustiprintų Europos sanglaudos politikos politinį ir strateginį pobūdį**, sustiprinant nacionalinio ir regionų lygmens santykius ES analizės ir planavimo srityje;

rekomenduoja:

- **stiprinti bendradarbiavimo praktiką** tiek vertikalia kryptimi „vietos ir regionų valdžios institucijos – nacionalinė vyriausybė – Europos Sąjunga“, tiek ir horizontalia „vietos ir regionų valdžios institucijos – pilietinė visuomenė“ visų pirma socialinio dialogo srityje užtikrinant piliečių dalyvavimą pasitelkiant šiam tikslui pasiekti susijusių valdžios institucijų – visų pirma tų, kurios geografiniu ir subsidiarumo principo taikymo požiūriu yra arčiausiai piliečių – sukurtas struktūras. Toks dalyvavimas atvers galimybę įvairioms socialinėms grupėms pateikti savo vertinimus, nuomonę ir pasiūlymus dėl viešųjų Bendrijos iniciatyvų.

- **supaprastinti ir racionalizuoti administracines procedūras** siekiant sukurti naujovėms diegti palankų teisinį, administravimo ir finansų pagrindą ir parengti naujų priemonių naujovių diegimui regionuose skatinti bei stiprinti finansavimo būdus (rizikos kapitalas, „verslo angelai“, mikrokreditai ir pan.);
- **didinti vietos ir regionų valdžios institucijų administracinius pajėgumus siekiant užtikrinti** kompetentingą projektų valdymą ir paskatinti keitimąsi Europos Sąjungos gerąja praktika teritorijų valdymo srityje;

prašo Europos Komisiją:

- atskirai išnagrinėti galimybes pritaikyti Bendrijos politiką siekiant užtikrinti glaudesnę bendradarbiavimą;
- **sukurti palankias sąlygas koordinuoti** struktūrinių fondų veiklą, sektorių programas ir kaimo plėtros programas;
- **įvertinti pažangą struktūrinių fondų valdymo supaprastinimo ir decentralizavimo srityje 2007–2013 m. laikotarpiu** visų pirma siekiant užtikrinti administracinės naštos proporcingumą atsižvelgiant į veiksmų pobūdį ir mastą bei jų poveikį regionų ir vietos valdžios institucijoms.

Europos integracijos proceso koordinavimas

Siekiant tobulinti Europos valdymą ir įgyvendinti Bendrijos strategijas būtinas įvairių valdymo lygių veiksmų ir politikos bei priemonių koordinavimas. Ekonomikos krizė ir bendras sutarimas, kad ES nedelsiant turi imtis koordinuotų veiksmų, ne tik parodo koordinavimo svarbą, bet kartu išryškina sunkumus, su kuriais, dėl koordinavimo ir abipusio pasitikėjimo stokos, vis dar susiduriama vykdant bendrus veiksmus.

Taigi, krizė – Europos integracijos proceso išbandymas. Viskas priklausys nuo Europos Sąjungos gebėjimo koordinuoti politinius veiksmus ekonomikai atgaivinti ir pasiūlyti tinkamesnę tvaraus vystymosi ir teritorinės sanglaudos alternatyvą užtikrinant įvairių dalyvių bendradarbiavimą bei vietos ir regionų valdžios institucijų tiesioginį dalyvavimą viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavime ⁽²⁶⁾. Europos integracijos mechanizmai, taikant Bendrijos metodą ir tarpvyriausybinių bendradarbiavimą, turi būti koordinuojami remiantis finansinėmis, ekonominėmis, socialinėmis ir teritorinėmis ES gaivinimo priemonėmis bei geresniu krizės valdymo politikos koordinavimu (didesniu Europos struktūrinių fondų, Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo lankstumu, EIB parama ir t. t.) ir krizės įveikimu (naujovių diegimo politika, pramonės politika ir pan.) ⁽²⁶⁾.

Bendrijos metodas gali padėti geriau įgyvendinti daugiapakopį valdymą. Tačiau, nors ir neabejojama šio metodo svarba, šalia institucinių trikampių grindžiamo Bendrijos metodo ir išskirtinės Europos Komisijos teisės inicijuoti teisės aktus, tose srityse, kuriose Europos Sąjungai yra suteikti tik koordinavimo ar paramos įgaliojimai, jau keletą metų taikomas atviro koordinavimo metodas. Taikomas tam tikrais atvejais vadovaujantis subsidiarumo principu šis metodas sudarytų galimybę skatinti bendradarbiavimą, keistis gerąja praktika ir susitarti dėl bendrų tikslų ir strategijų valstybėse narėse.

Tačiau pradinių tikslų požiūriu atviras koordinavimo metodas kol kas neatnešė papildomos naudos, kurios tikėtasi, ir vietos ir regionų valdžios institucijoms nepasirodė tinkamas, kadangi jos įtraukiamos nepakankamai. Jos mano, kad šio metodo taikymo sritis galėtų būti išplėsta įtraukiant kitas veiklos sritis, su sąlyga, kad jis taps įtraukesnis.

⁽²⁶⁾ Europos regionų ir miestų aukščiausiojo lygio susitikimo Prahoje 2009 m. kovo 5–6 d. išvados, CdR 86/2009 fin.

VI. Regionų komiteto Lisabonos strategijos stebėsenos platforma

- 2006 m. Regionų komitetas sukūrė Lisabonos strategijos stebėsenos platformą, kuri šiandien apima daugiau kaip šimtą 26 ES valstybių narių regionų ir miestų. Šis mainų ir vertinimo tinklas užtikrina vietos ir regionų lygmens valdžios institucijų dalyvavimo Lisabonos strategijoje numatyta valdyme ir jo sąsąjį su sanglaudos politika stebėseną.
- Stebėsenos ataskaitoje „Lisabonos strategijos tikslų įgyvendinimas per suderintą ir integruotą teritorinę politiką“ pabrėžiama būtinybė užtikrinti didesnę visų susijusių valdymo lygių politinių darbotvarkių darną ir koordinavimą bei sukurti platesnį teisinių priemonių spektrą.
- Europos regionų ir miestų aukščiausiojo lygio susitikime Prahoje 2009 m. kovo 5–6 d. Regionų komitetas pradėjo konsultacijų dėl būsimosios augimo ir užimtumo strategijos procesą, kad vietos ir regionų valdžios institucijos dalyvautų rengiant šios strategijos koncepciją (www-lisbon.cor.europa.eu).
- Siekdamas pagerinti pradžines sąlygas įmonėms, visų pirma mažosioms ir vidutinėms (MVĮ), Regionų komitetas ketina įsteigti premiją už naujovių diegimą, kuria būtų apdovanojami versliausi Europos Sąjungos regionai. Kasmet skiriamas „versliausio Europos regiono“ prizas taps paskata regionams rengti tvirų ilgalaikių ekonominių ir socialinių reformų strateginius planus. Šias reformas plačiai remtų gyventojai ir vietos suinteresuotieji subjektai.
- Lisabonos strategijos įgyvendinimo laikotarpiui pasibaigus Regionų komitetas taip pat ketina papildomai paskatinti kurti naują augimo ir užimtumo strategiją ir visuotinai įtvirtinti dešimt Europos Sąjungos smulkaus verslo akto (angl. *Small Business Act*) principų vietos ir regionų lygiu.

Lisabonos strategijos įgyvendinimas neabejotinai stokoja koordinuotumo; jos poveikis ir toliau mažėja. Lisabonos paradoksas, į kurį atkreipė dėmesį Regionų komiteto stebėsenos platforma, rodo, kad vietos ir regionų valdžios institucijos buvo nepakankamai įtrauktos ir kad būtina skubiai sukurti labiau decentralizuotą Bendrijos augimo ir užimtumo strategiją, kuri būtų grindžiama regionų ir miestų – pagal kompetenciją pagrindinių naujovių diegėjų, mokslinių tyrimų ir švietimo skatintojų Europoje – potencialu ⁽²⁷⁾.

Europos ekonomika bus atgaivinta įgyvendinant Smulkaus verslo akto Europai (angl. *Small Business Act*) tikslus ir šiuo tikslu bendradarbiaujant su vietos ir regionų valdžios institucijomis ⁽²⁸⁾.

Siekdamas praktiškai įgyvendinti daugiapakopį valdymą Regionų komitetas:

įsipareigoja:

- išanalizuoti svarstymų apie **teritorinio lygmens atvirą koordinavimo metodą** kelius ir nustatyti Bendrijos veiksmų sritis, kuriose atviras koordinavimo metodas vietos ir regionų valdžios institucijoms tiktų labiausiai, visų pirma numatant įgyvendinti imigracijos, integracijos, naujovių diegimo ir švietimo politiką;
- 2010 m. kovo mėn. pateikti Europos Vadovų Tarybai **konsultavimosi su vietos ir regionų valdžios institucijomis dėl Augimo ir užimtumo strategijos ateities rezultatus;**

⁽²⁷⁾ EURO CITIES su Europos Komisijos parama pagal Šeštąją mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros pagrindų programą vykdo projektą, kuris sudarys palankias sąlygas keistis gerąja patirtimi ir taikyti ją užtikrinant miestų vystymąsi.

⁽²⁸⁾ Regionų komiteto nuomonė tema „Visų pirma galvokime apie mažuosius“. Europos iniciatyva *Small Business Act*, 2009 m. vasario 12–13 d., CdR 246/2008 fin.

prašo:

- valstybes nares palaikyti atvirą koordinavimo metodą parengiant **regionų ir vietos veiksmų planus**; skatina atsižvelgti į nacionaliniuose planuose išdėstytus regioninius ir vietos planus ir dėl to sudaryti daugiapakopius rašytinius susitarimus; todėl prašo Europos Komisiją pripažinti su atviro koordinavimo metodo stebėsena susijusius regioninius ir vietos informacijos centrus;

ragina Komisiją ir valstybes nares:

- bendradarbiaujant su vietos ir regionų valdžios institucijomis **reformuoti atvirą koordinavimo metodą, kad jis taptų įtraukesnis** nustatant **dalyvaujamojo valdymo rodiklius bei teritorinius rodiklius** ⁽²⁹⁾;
- glaudžiai bendradarbiaujant su vietos ir regionų valdžios institucijomis nustatyti, **su kokiomis kliūtimis įgyvendinant bendrąją rinką šiuo metu susiduria regionai, miestai ir savivaldybės** ir kokie sprendimai padėtų pritaikyti bendrąją rinką prie dabartinių ekonominių ir socialinių sąlygų;
- deramai įtraukti vietos ir regionų valdžios institucijas į Lisabonos strategijos persvarstymą po 2010 m.

Integruotos politikos kūrimas

Integruotas požiūris yra Bendrijos politikos veiksmingumo garantas. Jis turi turėti vertikaliąją plotmę, kai reikalingas geresnis skirtingų valdymo lygių koordinavimas ir bendradarbiavimas, ir horizontaliąją plotmę, kai siekiant tvaraus vystymosi reikia nuosekliai įgyvendinti sektorių politiką ir užtikrinti sinergiją su atitinkamomis kitomis Europos Sąjungos politikos sritimis.

Teritorinės sanglaudos įgyvendinimas kaip Bendrijos tikslas šiuo požiūriu nepaprastai svarbus Bendrijos bendros politikos ateičiai. Teritorinės sanglaudos taikymo srityje reikia atsižvelgti į tris dimensijas: koregavimo, kai „mažinami egzistuojantys skirtumai“ ir užtikrinamos vienos galimybės visiems piliečiams naudotis svarbiausiomis paslaugomis neatsižvelgiant į jų gyvenamąją vietą, prevencijos, „kai siekiama didesnio nuoseklumo teritorinį poveikį turinčioje sektorių politikoje“ ir visais atvejais ieškant būdų vystyti nepalankiose sąlygose esančių regionų endogeninius išteklius siekiant užtikrinti, kad gyventojai neišvyktų iš šių teritorijų, ir skatinamąją dimensiją, kai, skatinant bendradarbiavimą, tobulinama „teritorinė integracija“.

Teritorinė sanglauda, kuri, priėmus Lisabonos sutartį, priskirta Europos Sąjungos ir valstybių narių pasidalijamajai kompetencijai, turi tapti visų sektorių politikos dalimi ir daugiapakopio valdymo konkrečia išraiška. Be to, miestų valdymui tenka pirmaujantis vaidmuo siekiant sėkmingai įgyvendinti tvaraus vystymosi strategijas miestų zonose siekiant ne tik koordinuoti visus valdymo lygmenis, bet ir įtraukti vietos veikėjus. Laikantis integruoto požiūrio miestų valdymas turėtų apimti visus tris tvaraus vystymosi ramsčius – aplinką, ekonomiką ir socialinius klausimus – kad būtų užtikrinta tikra socialinė ir teritorinė sanglauda. Kita Bendrijos politika taip pat gali paskatinti integruotą ir nuoseklų požiūrį. Be to, reikėtų parengti visapusiškas kaimo vietovių strategijas, grindžiamas daugiapakopiu valdymu, kurios leistų sudaryti palankias sąlygas tvariam šių regionų vystymuisi ir jų konkurencingumo didinimui. Šiose strategijose turėtų būti numatytos priemonės, padedančios šalinti nepalankių gamtinių sąlygų šiuose regionuose sąlygotus trūkumus bei atotrūkį tarp kaimo ir miesto vietovių.

⁽²⁹⁾ Regionų komitetas „rekomenduoja, atsižvelgiant į teritorinės sanglaudos įgyvendinimo reikalavimus, parengti (taip pat ir atliekant tyrimus regionų viduje) naujas priemones, konkrečiai – rodiklius.“ Regionų komiteto nuomonė dėl 4-osios ekonominės ir socialinės sanglaudos ataskaitos (CdR 97/2007 fin).

„Norint parengti tinkamas regionų vystymo strategijas ir pateikti politinį atsaką reikia tinkamų priemonių, kurios viešojoje politikoje leistų atsižvelgti į teritorinius skirtumus (pavyzdžiui, disponuojamos pajamos vienam gyventojui (atsižvelgiant į socialines išmokas, kurios papildo BVP vienam gyventojui rodiklį), mokestinės pajamos, galimybė naudotis įvairiomis paslaugomis (transporto, energijos tiekimo, sveikatos priežiūros, švietimo) ir netgi naujai sukurti sudėtiniai žmogaus raidos indeksai);“ Nuomonė dėl Žaliosios knygos dėl teritorinės sanglaudos (CdR 274/2008) fin.

VII. Integruota jūrų politika Europos Sąjungai

- Rengiama integruota jūrų politika Europos Sąjungai – vienas iš retų Europos lygmens pavyzdžių, kai, atsižvelgiant į teritorijų tipus, bandoma sukurti bendrą požiūrį į sektorių politiką. Procesas, prasidėjęs 2006 m. paskelbta žaliaja knyga ir vėliau pasirodžiusia mėlynąja knyga, parodė stiprią regionų ir vietos veikėjų sutelktą siekiant integruoto požiūrio į jūrų baseinų valdymą: transportas, aplinka, atsinaujinantys energijos šaltiniai, ūkio vystymas – tai tik keletas sričių, kuriose įgyvendinama politika, kuria siekiama horizontaliai integruoti tvarųjį vystymąsi ir jūrų saugumą, galiausiai pripažintų esminiais Europos žemyno gamtos ir ūkio išteklius.
- Šis siekis turi būti grindžiamas atitinkamomis priemonėmis, kurios galėtų padėti sustiprinti integruotos jūrų politikos vizijos jungtinį poveikį. Todėl Regionų komitetas mano, kad būtina persvarstyti ES finansavimo priemonę siekiant sukurti bendrą supaprastintą sistemą, kurioje visi jūrų politikos klausimai arba dauguma jų būtų sprendžiami pasitelkiant ES pakrančių ir salų fondą, ir sukurti Europos jūrų platformą, kuri sutelktų vietos ir regionų valdžios institucijas ir susijusius dalyvius, siekiant sukurti priemonę, kuri padėtų pasidalyti kompetencija ir skleisti gerąją praktiką.

Siekti aukštesnės konsultavimosi kultūros

Nuo 2002 m. aktyviau vykdoma konsultacijų praktika, kuri buvo rekomenduojama baltojoje knygoje dėl Europos valdymo. Joje pripažįstama, kad investicijos į geras konsultacijas parengiamajame teisėkūros etape gali sudaryti sąlygas parengti geresnę teisės aktą, kuris sparčiau priimamas ir lengviau įgyvendinamas bei vykdomas.

Europos Komisijos ir suinteresuotųjų subjektų dialogas iki pasiūlymų pateikimo ir politinių iniciatyvų priėmimo gali būti plėtojamas įvairiais būdais:

- rengiant konsultacijas teisėkūros proceso metu, visų pirma su Regionų komitetu kaip vietos ir regionų valdžios institucijoms atstovaujančia institucija,
- taikant konsultacijų su atskirais sektoriais mechanizmus, leidžiančius atsižvelgti į konkrečias ES veiksmų sąlygas skirtingose veiklos srityse,
- nustatant darnią konsultacijų sistemą, derančią su būtiniausiais konsultacijų standartais,
- palaikant struktūruotą dialogą su vietos ir regionų valdžios institucijų atstovaujamosiomis asociacijomis.

Siekdamas praktiškai įgyvendinti daugiapakopį valdymą Regionų komitetas:

įsipareigoja:

- vystyti bendradarbiavimą su Europos Komisija ir Europos asociacijomis, atstovaujančiomis vietos ir regionų valdžios institucijoms, palaikant **struktūruotą dialogą** Europos Komisijos teisėkūros darbo programos rengimo etape;
- bendradarbiauti su kitomis ES institucijomis, kad būtų užtikrintas veiksmingas RK veiklos poveikio vertinimas siekiant sustiprinti savo kaip patariamąsios institucijos Sutartyse numatytą funkciją ir parodyti pridėtinę vertę, kurią RK suteikia ES sprendimų priėmimo procesui.

prašo Europos Komisiją:

- **pateikti stebėjimo ataskaitą**, parengtą atsižvelgiant į šias politines rekomendacijas klausimų žodžiu ir raštu forma.

Geresnė teisėkūra

Siekiant suderinti teisėkūros procesą, kaip siūloma „Geresnės teisėkūros“ veiksmų programoje ir raginama 2003 m. Europos Parlamento, Tarybos ir Europos Komisijos pasirašytame tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros, būtina visapusiškai atsižvelgti į vietos ir regionų valdžios institucijų indėlį bei į teises ir politikos priemones, kurias jos siūlo taikyti teisėkūros gerinimo strategijoje.

Vadovaujantis šiuo metu galiojančiomis sutartimis ir laukiant, kol įsigalios Lisabonos sutartis, vidaus priemonės ir Bendrijos mechanizmai padeda **sukurti darnų ir suderintą požiūrį į subsidiarumo principo stebėseną ir kontrolę**. Kai kuriose valstybėse narėse prasidėjo vidaus reformų procesas, konsoliduojantis regioninių teisėkūros asamblėjų dalyvavimą mechanizmuose, įtvirtintuose Lisabonos sutarties Protokole dėl subsidiarumo ir proporcingumo principų taikymo siekiant, kad jie veiktų kaip parlamentinės institucijos arba nacionalinio parlamento rūmų sudedamoji dalis. Šią tendenciją reikėtų išplėsti gerbiant nacionalinę konstitucinę struktūrą.

Be to, regionų ir vietos savivaldos institucijų gebėjimas suvokti Bendrijos teisę turi būti stiprinamas siekiant padidinti teisinį saugumą Europos Sąjungoje ir sudaryti palankesnes sąlygas tinkamai perkelti Bendrijos teisės aktus į nacionalinę teisę. Šiuo požiūriu poreikis aktyviau įtraukti regionų ir vietos valdžios institucijas grindžiamas argumentu, kad Bendrijos direktyvos ar reglamento poveikis valstybėse narėse gali gerokai skirtis dėl jų vidaus teritorinės organizacijos, regionų ir vietos valdžios institucijų savarankiškumo lygio ir joms suteiktų įgaliojimų skirtumų. Sunkumai, kurių iškilo perkeliant Atliekų sąvartynų ⁽³⁰⁾ ir Viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo ⁽³¹⁾ direktyvas aiškiai parodė, kad regionų ir vietos valdžios institucijas būtina įtraukti į visą Bendrijos teisėkūros procesą ⁽³²⁾.

Bendrijos teisės aktų pasiūlymų poveikio vertinimas – svarbi priemonė, leidžianti ES lygmeniu užtikrinti geresnį reglamentavimą. Poveikio vertinime turėtų būti skiriamas dėmesys teisės akto įgyvendinimui ir taikymui. Šiuo požiūriu labai svarbu, kad Komisijos tarnybų šiuo metu atliekamuose poveikio vertinimuose naujų teisės aktų teritoriniam aspektui būtų skiriamas išskirtinis dėmesys. Siekdamas tinkamai įvertinti teritorinį aspektą, Komisijos tarnybos jau pradiniam etape turi nurodyti naujojo teisės akto įgyvendinimo poveikį regionams ir savivaldybėms. Sprendžiant šį klausimą, Regionų komitetas gali atlikti svarbų vaidmenį.

VIII. Regionų komiteto subsidiarumo principo stebėsenos tinklas – tinkama demokratinės atskaitomybės ir dalyvavimo Europos Sąjungos teisėkūros procese stiprinimo priemonė.

- Subsidiarumo principu siekiama užtikrinti, kad išimtinai Bendrijos kompetencijai nepriskirtose srityse sprendimai būtų priimami tinkamiausiu lygmeniu. Todėl šiose srityse reikia atlikti tyrimus norint įsitikinti, kad Bendrijos veiksmams, susiję su esamomis valstybių, regionų ar vietos lygmens pasirinkimo galimybėmis, pasiteisins.
- Regionų komiteto sukurtas Subsidiarumo stebėsenos tinklas, kuriam šiandien priklauso 96 nariai (tai regionų ir vietos valdžios institucijos, valstybių ir regionų parlamentai, administracinių teritorinių vienetų asociacijos) savo interneto tinklalapyje rengia tiesiogines konsultacijas. Tinklo tikslai:

⁽³⁰⁾ 1999 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyva 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų (OL L 182, 1999 7 16, p. 1–19); 2006 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/12/EB dėl atliekų (OL L 114, 2006 4 27, p. 0009 – 0021).

⁽³¹⁾ 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (2004 4 30). OL L 134, 2004 4 30, p. 114–240.

⁽³²⁾ Europos viešojo administravimo institutui buvo pavesta atlikti tyrimą tema „Bendrijos teisės poveikis vietos lygmeniu“, kur bus išnagrinėti kaip tik šie du praktiniai atvejai, o rezultatai bus pristatyti *Aukšto lygio grupei Europos Sąjungos valdymo klausimais* 2009 m. spalio mėn., pirmininkaujant Švedijai.

- *organizuoti tinklo partnerių konsultacijas dėl Europos Komisijos dokumentų ir pasiūlymų, kurios padėtų analizuoti subsidarumo ir proporcingumo principų taikymą ir įvertinti siūlomų priemonių poveikį. Tokia tinklo veikla sudaro palankesnes sąlygas regionų ir vietos savivaldos institucijų ir Regionų komiteto komunikacijai Europos teisėkūros proceso klausimais;*
- *būti informacijos centru, kuris padėtų vietos ir regionų valdžios institucijoms greičiau gauti jas dominančios su ES susijusios informacijos ir suteiktų joms papildomą kanalą, kuriuo jų balsai galėtų būti išklausyti;*
- *padėti Regionų komitetui išplėsti savo konsultavimosi pagrindą suteikiant prieigą prie Europos regionų ir miestų politinių ir administracinių struktūrų ir sudaryti jo pranešėjams galimybę naudotis šiais ištekliais;*
- *įtraukti subsidarumo stebėsenos tinklo narius į būsimus Komisijos pasiūlymų teritorinio poveikio tyrimus jau ankstyvajame teisėkūros procese.*

Siekdamas praktiškai įgyvendinti daugiapakopį valdymą Regionų komitetas:

įsipareigoja:

- **aktyviau įsitraukti į „Geresnės teisėkūros“ veiksmų programos stebėsenos procesą ir plėtoti savo vidaus politinį procesą** ir konsultacijas pasitelkiant interaktyvias platformas ir siekiant gauti patikimos informacijos apie tai, kaip kuriant teisės aktus atsižvelgiama į vietos ir regionų dimensiją;
- per visą teisėkūros procesą **stiprinti savo tarpinstitucinius ryšius** su Taryba, Europos Komisija ir Europos Parlamentu;
- **kartu su nacionaliniais parlamentais ir regioninėmis teisėkūros asamblėjomis kurti tam tikrą veiklos metodą**, kad visų valstybių narių regionų ir vietos savivaldos institucijų pozicija įgytų didesnę vertę ir *ex ante* etape, ir išankstinio perspėjimo sistemoje ⁽³³⁾;
- prisidėti prie **administracinės naštos mažinimo aukšto lygio grupės, kurią sudaro savarankiškos suinteresuotosios šalys**, pareikšti nuomonę pasiūlymų, kuriuos ji pateiks ir jau dabar numatyti sukurti vietos ir regionų valdžios institucijų aukšto lygio grupę;

prašo:

- kad Europos Parlamento, Tarybos ir Europos Komisijos **tarpinstitucinis susitarimas dėl „Geresnės teisėkūros“** būtų papildytas susitarimo protokolu su Regionų komitetu dėl tam tikrų vertinimo ir ypač konsultavimosi mechanizmų įgyvendinimo.

prašo Europos Komisiją:

- toliau siekti **reguliavimo aplinkos supaprastinimo**, ypač sanglaudos politikos srityje, ir nacionaliniuose teisėkūros supaprastinimo planuose numatyti regioniniam aspektui skirtą dalį;
- **Regionų ir vietos valdžios institucijoms supaprastinti galimybes** naudotis komitologijos procedūra ir kreiptis į ekspertų grupes, atsakingas už „Geresnės teisėkūros“ veiksmų programos įgyvendinimą ⁽³⁴⁾, ⁽³⁵⁾;

⁽³³⁾ Europos regioninių teisėkūros asamblėjų konferencija sukūrė techninį ir politinį tinklą, kurio užduotis – stebėti subsidarumo principo įgyvendinimą.

⁽³⁴⁾ Aukšto lygio seminario vietos valdymo klausimais ataskaita (2008 m. rugsėjo 14–16 d., Biaricas).

⁽³⁵⁾ Europos regionų, turinčių įstatymų leidybos galią, prezidentų asociacija (REGLEG) organizuoja regionams, turintiems teisėkūros galią, atstovaujančių ekspertų keitimąsi gerąja patirtimi vykdant komitologijos procedūrą ir Komisijos ekspertų grupėse bei Tarybos darbo grupėse.

ragina valstybes nares:

- sukurti regionų ir vietos valdžios institucijų konsultacinę priemonę, kuri **palengvintų ES teisės aktų perkėlimą**;
- stiprinti įstatymų leidimo įgaliojimus turinčių regioninių parlamentų teisinį statusą, įgaliojimus ir atsakomybę;
- kartu su Europos Taryba toliau tęsti darbą, susijusį su pasiūlymu dėl regioninės demokratijos chartijos.

Bendrijos veiksmų teritorinio poveikio vertinimas

Įvertinimo mechanizmai padeda išsiaiškinti, ar sprendimai priimami ir įgyvendinami tinkamu lygiu, nustatyti tinkamas politines priemones ir apibrėžti Bendrijos veiksmų sritį ir mastą. Daugiausia reikia nuveikti apibrėžiant teritorinio poveikio sąvoką, nustatant bendrus tikslus, kurie gali būti pritaikyti atsižvelgiant į teritorijų specifiką, ir rengiant tinkamus kiekybinius bei kokybinius rodiklius. Taip galima padėti suteikti teritorinės sanglaudos principui konkretų turinį.

Siekdamas praktiškai įgyvendinti daugiapakopį valdymą Regionų komitetas:**įsipareigoja:**

- **sustiprinti bendradarbiavimą su Europos Komisija įgyvendinant jos bendradarbiavimo susitarimą** siekiant perduoti pagrįstas vietos ir regionų valdžios institucijų nuomones dėl Komisijos pasiūlymų poveikio analizės ankstyvame teisėkūros proceso etape;
- padedant Europos Komisijos Poveikio vertinimo komitetui sukurti **techninio pobūdžio aukšto lygio grupę, atsakingą už svarbiausių Bendrijos politikos sričių teritorinio poveikio vertinimą** siekiant įgyvendinti priemones, kurios padėtų tobulinti teisės aktus, supaprastinti administracines procedūras ir siekti didesnio piliečių pritarimo Bendrijos politikai;

rekomenduoja:

- **susisteminti teritorinio poveikio analizę** ir į politinių sprendimų rengimo procesą įtraukti įvairius dalyvius, kad jie galėtų suvokti Bendrijos teisėkūros ir ne teisėkūros pasiūlymų pasekmes jų teritorijų ekonomikai, socialiniams reikalams ir aplinkai;
- tobulinti teritorinio poveikio vertinimo mechanizmus, kai **vykstant teisėkūros procesui** pasiūloma **esminių pradinių pasiūlymų pakeitimų**;
- sukurti palankesnes sąlygas atlikti **ex post vertinimą**, kad būtų išnagrinėtas tam tikrų direktyvų poveikis vietos ir regionų lygiu bei Europos teisės aktų įgyvendinimas ir taikymas vietos ir regionų lygiu ir į tai atsižvelgta Komisijos poveikio vertinimo ataskaitoje;
- kad **ES ir nacionalinėje statistikoje** atsispindėtų teritorijų padėties įvairovė ir būtų galima tiksliau įvertinti politikos poveikį teritorijoms;

prašo Europos Komisiją:

- kad įvairiose jos **schemose**, kuriomis remiantis vertinama tam tikrų kertinių politikos sričių pažanga, būtų daugiapakopio valdymo kintamasis, kuris padėtų įvertinti realų Bendrijos veiksmų poveikį ir pabrėžtų būtinybę **stiprinti regionų ir vietos dimensiją vidaus rinkos rezultatų suvestinėje**.

Teritorinio bendradarbiavimo potencialo vystymas

Norint pasiekti ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos tikslus būtina stiprinti teritorinį bendradarbiavimą. Ateinančiais metais reikia labai aktyviai plėtoti galimybes, kurias teikia vertikalios ir horizontalios partnerystės, kurių pagrindas – politinės, teisinės ir finansinės tarpvalstybinio bendradarbiavimo priemonės, leidžiančios bendradarbiauti keletui teritorinių vienetų skirtingose ES valstybėse narėse.

Geografiniu požiūriu toks bendradarbiavimas leidžia skirtingų lygių politinėms institucijoms ir administracijoms vykdyti bendrą veiklą ir skatinti bendrus interesus, taip gerinti atitinkamų bendruomenių gyvenimo sąlygas ir sutelkti savo išteklius bei kompetenciją.

Atsižvelgdamas į Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės sustiprinimo perspektyvas ir jos reglamento persvarstymą, Regionų komitetas ketina pateikti pasiūlymų, kaip optimizuoti šios priemonės papildomą naudą.

IX. Europos teritorinio bendradarbiavimo grupė (ETBG).

- ETBG yra nauja Bendrijos teisės priemonė (Reglamentas Nr. 1082/2006), kuria siekiama stabilizuoti įvairių vyriausybės lygių teritorinį ir tarpvalstybinį bendradarbiavimą, kuris ypač svarbus siekiant sustiprinti teritorinės sanglaudos politiką. Šiuo metu Europoje kuriama apie trisdešimt ETBG, o šešios jau yra sukurtos.
- Daugiapakopis valdymas yra svarbiausia ETBG kūrimo, steigimo ir valdymo proceso dimensija. Tokios grupės padeda kintamos geometrijos principu įtraukti valdžios institucijas pagal jų kompetencijos lygį ir skatinti platesnę partnerystę su socialinės ir ekonominės srities dalyviais. ETBG steigiamos įvairiuose sektoriuose: sveikatos ir civilinės saugos, ūkio vystymosi ir gamtos išteklių apsaugos ir didinimo, profesinio mokymo ir mokslinių tyrimų, inovacijų politikos ir pan.
- Regionų komitetas vykdo savo veiklą bendradarbiaudamas su vietos ir regionų valdžios institucijomis, Europos Komisija, Europos Parlamentu ir valstybėmis narėmis siekdamas optimizuoti ETBG potencialą ir sudaryti palankias sąlygas kurti viešą komunikacijos, informacijos, analizės, mokslinių tyrimų ir keitimosi patirtimi tinklo erdvę.

Europos Sąjungos vidaus strategija taip pat orientuota į makroregionų vystymąsi. Tačiau laikantis novatoriško požiūrio reikalingas didelis jo koncepcijos ir integravimo į Europos kūrimo procesą nuoseklumas. Jis turi būti remiamas įgyvendinant daugiapakopį valdymą, kuris padėtų kurti naujo tipo partnerystę, suartinsiančią Europos Sąjungos vidaus ir išorės politikos strateginius veiksmus. Patirtis, sukaupta įgyvendinant Baltijos jūros regiono strategiją, galimybės, kurias atvėrė atokiausiems regionams skirtas platesnės kaimynystės veiksmų planas, ir rengiantis artimiausiu metu paskelbti Dunojaus baseino strategiją gali būti labai svarbi nustatant, ar šiuose makroregionuose gali būti įgyvendinamas europinis valdymas, teritorinis bendradarbiavimas ir teritorinės sanglaudos tikslas.

X. Baltijos jūros regiono strategija.

- Baltijos jūros regiono strategija siekiama atnaujinti bendradarbiavimą šios jūros baseine siekiant pagerinti regiono aplinkos būklę, paremti jame tvarų ekonomikos vystymąsi, padidinti jo prieinamumą ir užtikrinti didesnę saugumą šiame regione. Ši šiuo metu rengiama integruota dalyvaujamoji strategija yra pavyzdys, kaip galima įgyvendinti daugelį sektorių apimančią politiką, vykdomą daugelio veikėjų ir orientuotą į tam tikrą Europos makroregioną. Joje ketinama sutelkti įvairias Europos, valstybių ir jų vidaus programavimo bei finansavimo linijas numatant galimybę kaip orientacinį pagrindą panaudoti sanglaudos politikos programas.
- Šios strategijos sėkmė priklausys nuo valdymo. Ją plėtojant būtina laikytis daugialygmenio požiūrio ir užtikrinti glaudesnę Europos, nacionalinio, regionų ir vietos lygmens bendradarbiavimą, tarptautinį bendradarbiavimą ir viešojo bei privačiojo sektorių bendradarbiavimą ⁽³⁶⁾.

Siekdamas praktiškai įgyvendinti daugiapakopį valdymą Regionų komitetas:

įsipareigoja:

- įvertinti **makroregionų vystymosi strategijų** tinkamumą pagal tai, kaip regionų ir vietos valdžios institucijos dalyvavo ne tik jas kuriant, rengiant, įgyvendinant, vertinant, informuojant apie jas piliečius, bet ir vykdant šių strategijų veiksmų planus, o tada reikalauti pakankamos dotacijos iš Bendrijos biudžeto, kad būtų skirti tinkami finansavimo ištekliai ir mechanizmai;
- bendradarbiauti su Europos Komisija, valstybėmis narėmis ir kitomis suinteresuotosiomis institucijomis siekiant **vykdyti aktyvią komunikaciją ir teikti veiksmingą paramą kuriant naujas ETBG** bei keičiantis gerąja patirtimi su tomis, kurios jau sukurtos;
- įnešti savo indėlį į galimą **Reglamento Nr. 1082/2006 dėl Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės (ETBG) persvarstymą** remdamasis savo ekspertų grupės patirtimi ⁽³⁷⁾, visų pirma siekiant geresnės socialinės ir ekonominės srities partnerių integracijos, lengvesnio įgyvendinimo prie ES išorės sienų, didesnio lankstumo atliekant įkūrimo procedūras, nuorodos pagrindiniuose Europos teisės aktuose, kuriuose daug dėmesio skiriama tarpvalstybinei dimensijai (pavyzdžiui, tarpvalstybinei sveikatos priežiūrai), paskatų, įskaitant teises, ekonomines ir finansines, numatymui tiek Europos, tiek nacionaliniu lygmeniu ir šios priemonės skatinimui Europoje vadovaujantis ES teisine tvarka;

⁽³⁶⁾ Regionų komiteto nuomonė „Vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmuo naujojoje Baltijos jūros regiono strategijoje.“ CdR 381/2008 fin.

⁽³⁷⁾ Regionų komitetas sukūrė ekspertų grupę, kurią sudaro vietos ir regionų valdžios institucijų bei mokslinių tyrimų institutų atstovai iš beveik 23 skirtingų šalių. Grupės tikslas –

- užtikrinti Reglamento nuostatų stebėseną ir įgyvendinimą valstybių narių lygmeniu,
- sudaryti palankesnes sąlygas keistis ETBG steigimo patirtimi teritoriniu lygmeniu ir dalytis žiniomis apie su jomis susijusią geriausiąją patirtį,
- apibrėžti galimą ETBG kaip teritorinės plėtos priemonės panaudojimą,
- gerinti komunikaciją apie ETBG galimybes ir iššūkius teritoriniu lygmeniu. Interneto tinklalapis: www.cor.europa.eu/egtc.htm.

rekomenduoja:

- **visiems trims teritorinio bendradarbiavimo skyriams skirti papildomų išteklių**, nes jie neginčytinai prisideda prie Europos integracijos proceso;

prašo:

- Europos Komisiją kitoje **ETBG reglamento vertinimo ir (arba) persvarstymo ataskaitoje** nurodyti, koku būdu ji ketina visiškai panaudoti šios teisinės priemonės teikiamas galimybes;
- Europos Komisiją ir valstybes nares aktyviau **skleisti informaciją apie šią priemonę** užtikrinant žymiai intensyvesnę vidaus informacijos sklaidą generaliniuose direktoratuose bei ministerijose ir pasinaudojant jos papildoma nauda;
- valstybes nares glaudžiai bendradarbiauti su vietos ir regionų valdžios institucijomis kuriant Europos teritorinio bendradarbiavimo grupes, kad pastarosios galėtų plėtoti savo veiklą ir siekti savo tikslų atsižvelgiant į Reglamento 1082/2006 dvasią ir raidę.

Naujoviškų ir bendradarbiavimu grindžiamų valdymo metodų skatinimas

Ekonomikos, technologijų ir visuomenės permainos skatina mąstymo ir veiklos metodų pokyčius. **Bendrijos metodą būtina papildyti novatoriška ir eksperimentinio pobūdžio praktika pasinaudojant regionų ir vietos išrinktųjų atstovų patirtimi ir žiniomis, kadangi jiems dažniausiai tenka įgyvendinti Bendrijos politiką ir taikyti jos teisės normas.**

Šiuo požiūriu eksperimentavimas yra gero valdymo priemonė, suteikianti galimybę įgyvendinti veiksmus nedideliu mastu ištiriant jų poveikį ir, jei rezultatai tenkina, išplėsti tokių veiksmų taikymo sritį bei pagrįsti priimamus politinius sprendimus teritorinio poveikio požiūriu jau patikrintais duomenimis.

Be to, sutartinės priemonės, kurios įgyvendinant Bendrijos regioninę politiką lėmė Europos strateginių prioritetų įsisavinimo reikšmę valstybių, regionų ir vietos lygmeniu bei sustiprino įgyvendinamos viešosios politikos koordinavimą ir jų administracinius pajėgumus, turėtų būti taikomos ir kitose ES politikos srityse.

Siekdamas praktiškai įgyvendinti daugiapakopį valdymą Regionų komitetas:**įsipareigoja:**

- pateikti pasiūlymų siekiant paremti **eksperimentavimą vietos ir regionų lygiu** tam tikrose Bendrijos intervencinės veiklos srityse, pavyzdžiui, augimo ir darbo vietų kūrimo strategijoje, socialinėje darbotvarkėje, integracijos, inovacijų skatinimo, sanglaudos, tvaraus vystymosi ar civilinės saugos politikoje;
- plėtoti veiksmų gaires numatant dažniau naudoti **kontroliuojamo eksperimentavimo metodą** ir suprasti didelio masto bendrosios politikos reformų, visų pirma bendrosios žemės ūkio politikos, pasekmes;

- pasisako už tikslų sutarčių sudarymo galimybę, kaip numatyta 2001 m., pasiūlant iš naujo pritaikyti politines ir teises įgyvendinimo nuostatas visų pirma pasinaudojant **lanksčiomis ir įvairiomis trišalėmis priemonėmis**; tai atliekant labai svarbu, kad ne tik perkeltant Bendrijos teises, bet ypač ją įgyvendinant būtų visapusiškai atsižvelgiama į institucinę ir procedūrinę valstybių narių autonomiją;

rekomenduoja:

- **sudaryti teritorinius Europos paktus**, kurie savanorišku pagrindu padėtų suburti įvairių lygių kompetentingas valdžios institucijas siekiant suderinti Europos Sąjungos svarbiausių tikslų ir politinių prioritetų įgyvendinimą remiantis bendradarbiavimu su regionų ir vietos valdžios institucijomis ⁽³⁸⁾;
- Europos teritoriniuose paktuose numatyti Europos Sąjungos institucijų ar agentūrų, nacionalinių valdžios institucijų ir vienos ar kelių vietos ir regionų valdžios institucijų įsipareigojimus, nustatyti siektinus Europos politinius tikslus, konkrečias jų įgyvendinimo formas atitinkamoje teritorijoje, stebėsenos sistemą ir, galiausiai, **nustatyti biudžeto struktūrą, kuri apimtų įvairių šalių indėlį, reikalingą jai įgyvendinti**;

ragina:

- **Europos teritorinių paktų finansavimo klausimą** svarstyti numatant galimą sinergiją, kuri apimtų, Europos lygmeniu – atitinkamų sričių biudžeto eilutes ir struktūrinius fondus, o vietos, regionų ir valstybių lygmeniu – šiuo metu numatytas biudžeto eilutes; šiam tikslui pasiekti nebūtų kuriama papildoma Bendrijos regionų politikos finansinė priemonė ir prašoma papildomų lėšų;
- **vietos ir regionų valdžios institucijas, suinteresuotas** dalyvauti tokiaame procese, **parodyti savo susidomėjimą Regionų komitetui** per konsultaciją dėl baltosios knygos įgyvendinimo.

5. Baltosios knygos įgyvendinimas ir jo stebėseną

Paskelbdamas šią baltąją knygą, Regionų komitetas siekė pateikti savo sampratą apie Bendrijos metodą, grindžiamą valdymu, kai į Bendrijos politikos formavimą bei įgyvendinimą įtraukiamos vietos ir regionų valdžios institucijos. Tokia koncepcija grindžiama pažanga, kurią paskatino 2001 m. Europos Komisijos baltoji knyga dėl Europos valdymo. Baltojoje knygoje taip pat nurodomi Europai kylantys pasidalijamojo valdymo uždaviniai ir iššūkiai. Europos daugiapakopio valdymo kultūros plėtojimas yra tęstinis procesas. Todėl Komitetas reguliariai vertins baltosios knygos įgyvendinimo pažangą ir kas trejus metus teks daugiapakopio valdymo Europos Sąjungoje būklės ataskaitas.

Pasirodžius baltajai knygai, Regionų komitetas pradės konsultavimosi su Bendrijos institucijomis procesą siekdamas sukonkretinti nurodytas gaires ir įsipareigojimus.

⁽³⁸⁾ Regionų komiteto nuomonė „Europos teritorinių paktų įgyvendinimas: pasiūlymai persvarstyti sutartis ir trišalius susitarimus“. CdR 135/2006 fin.

Be to, jis pradeda visuotines konsultacijas siekdamas sužinoti valdžios institucijų, asociacijų ir suinteresuotųjų šalių požiūrį ir ragina jas pateikti jam savo pastabas dėl geriausio būdo įgyvendinti daugiapakopį valdymą Europoje. Komentarai galima siųsti iki 2009 m. lapkričio 30 d. adresu:

Comité des régions de l'Union européenne
Cellule de prospective
Bureau VMA 0635
Rue Belliard/Belliardstraat 101
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

arba el. pašto adresu governance@cor.europa.eu ⁽³⁹⁾.

Atsižvelgdamas į visuotinių konsultacijų ir konsultacijų su institucijomis ir suinteresuotaisiais subjektais rezultatus, Regionų komitetas parengs veiksmų planą savo rekomendacijoms įgyvendinti.

2009 m. birželio 17 d., Briuselis

Regionų komiteto

pirmininkas

Luc VAN DEN BRANDE

⁽³⁹⁾ Baltosios knygos stebėsenos procese dalyvaus Regionų komiteto darbo grupės (www.cor.europa.eu/ateliers)